

Projekt finansiering af biomasse

Rapport til Direktoratet for FødevareErhverv.
Projektet er støttet af Fødevareministeriet og EU gennem FIUF programmet

Projektansvarlig

Dansk Akvakultur, Vejlsøvej 51, 8600 Silkeborg

Forfattere

Troels W. Andersen & Henrik E. Knudsen,
PricewaterhouseCoopers
Steen Brøgger, dahlberg assurance brokers
Jens Paulsen, Dahl
Brian Thomsen, Dansk Akvakultur

Besiddere

Lars Gaasvig, Handelsbanken
Martin Vestergård, dambruger

1.0 Projekt "Finansiering af biomasse": Baggrund og formål	4
2.0 Introduktion til akvakultur: Baggrund	5
2.1 Introduktion til akvakultur: Opdrætsmetoder i fiskeopdræt	7
2.2 Introduktion til akvakultur: Akvakultur i Danmark og EU	10
2.3 Introduktion til akvakultur: Markedsforhold	12
2.4 Introduktion til akvakultur: Økonomi.....	13
2.5 Introduktion til akvakultur: Politik og udfordringer.....	17
3.0 Jura: Hvad er virksomhedspant?.....	18
3.1 Jura: Flydende pants bestandsdele	19
3.2 Jura: Formål med flydende pant.....	20
3.3 Jura: Særlige forhold ved flydende pant	21
4.0 Forsikring: Risikovurdering.....	22
4.1 Forsikring: Forsikring	23
4.2 Forsikring: Bestandsrapportering.....	25
4.3 Forsikring: Bilag 1: Deklarationskema.....	26
4.4 Forsikring: Bilag 2: Prisliste	27
4.5 Forsikring: Bilag 3: Sikkerhedsforskrifter	28
4.5 Forsikring: Bilag 4: Danske forskrifter	31
5.0 Regnskab: Erhvervets regnskabsstatistik og nøgletal.....	35
5.1 Regnskab: Forretningsplan	36
5.2 Regnskab: Budget, følsomhedsanalyse og rapportering	38
5.3 Regnskab: Forretningsgange og interne kontroller	40
5.4 Regnskab: Bilag 1 Eksempel på indhold af forretningsplan:.....	41
5.5 Regnskab: Bilag 2 Budgetmodel.....	42
6.0 Låneansøgning	47

I. 0 Projekt ”Finansiering af biomasse”: Baggrund og formål

Det danske akvakulturerhverv har i dag svært ved at opnå tilstrækkelig driftsfinansiering. Den største driftsudgift er opbygning af biomasse, dvs. tilvækst i mængden af fisk i anlæggene. Der kan gå helt op til 1½ år fra den spæde yngel fodres første gang og indtil fiskene sælges til konsum. Erhvervene må derfor ofte søge finansiering hos leverandører (især foderfabrikanter) i det omfang selvfinansiering ikke er mulig. Udviklingen går mod færre, men større brug, og det øger problemet med driftsfinansieringen. Dertil kommer intentioner om vækst, som forstærker problemet yderligere.

Vanskeligheder med driftsfinansieringen og herunder specielt finansiering af biomassen er således en væsentlig barriere for vækst og udvikling.

I vækstfasen er der behov for investeringer dels i faste anlæg (bygninger, netbure, damme, kar, driftsmidler m.v.) og dels i forøgelse af biomasse.

Anlægsinvesteringer finansieres typisk med langfristede rentebærende lån. Driften, herunder biomassen, finansieres af højere forrentet kortfristet bank- og leverandørgæld i det omfang selvfinansiering ikke er mulig. Dette vanskeliggør en optimal kapitalstruktur. Kapitalstrukturen kan endvidere medføre forhindringer ved generationsskifte, da køber kun vanskeligt kan få finansieret biomassen. Erhvervenes pensionsopsparing påvirkes også negativt af, at likviditeten er bundet i biomassen.

Erfaringerne viser, at kreditgivere har svært ved at forholde sig til akvakulturerhvervene, og udfordringen er derfor, at øge kreditgiverens viden om branchen samt at øge sikkerhedsstillelsen.

Det nye regelsæt om virksomhedspant omfatter det nu også fx varelagre, besætninger og immaterielle aktiver. Det fremgår således direkte af bemærkningerne til loven, at fx dambrug også bør kunne pantsætte en besætning. Der er imidlertid tale om en helt ny ordning, og det må forventes, at kreditgivere fortsat vil være

skeptiske overfor muligheden.

Hovedformålet med projektet er at øge akvakulturerhvervenes driftsfinansieringsmuligheder, herunder i særdeleshed at skabe mulighed for, at biomassen kan anvendes som belåningsgrundlag. Det gennemføres ved en række delmål, herunder afklaring/afstemning af

1. Juridiske muligheder og begrænsninger i det nye regelsæt om virksomhedspant
2. Forsikringsmuligheder og produkter
3. Pengeinstitutters krav og forventninger til kreditgivers behov for information og dokumentation
4. Regnskabsmæssige forhold, det samlede finansieringsbehov og ansøgningsmateriale

Resultaterne og materialet vil kunne anvendes af fiskeopdrættere ved ansøgning om lån til driftsfinansiering, herunder også til belåning af biomasse, og kreditgivere kan søge objektivt og faglig information om erhvervet.

Projektet er gennemført i perioden februar 2006 til oktober 2006. Projektet er støttet af EU og Direktoratet for FødevarerErhverv gennem FIUF programmet.

Projektdeltagerne er Pricewaterhouse Coopers (Holstebro), Handelsbanken (Herning), Dahl (Herning), dahlberg assurance brokers og Dansk Akvakultur

2.0 Introduktion til akvakultur: Baggrund

Akvakultur kan findes overalt i verden, og dets natur og karakteristika afspejler historiske traditioner, klimatiske forhold og lokalbefolkningens præferencer. Fisk og skaldyr har været en del af menneskers kost lige så længe, vi har gået på jorden.

De vigtigste fremskridt kom med forståelsen af arternes livscyklus, og at man dermed kunne avle fisk i fangenskab. Med forbedringer i forståelsen af fiskenes kostbehov udviklede fiskeopdræt sig til en levedygtig og sikker aktivitet. Disse faktorer, kombineret med muligheden for at transportere levende fisk og skaldyr, har muliggjort udviklingen af akvakultur, så det i dag er en fortrinlig leverandør af frisk fisk og skaldyr til forbrugerne.

Dambrug

De første dambrug blev oprettet i Jylland omkring 1890. Dambrugene blev etableret ved de Jyske vandløb, fordi der her var adgang til vand i tilstrækkelig mængde og kvalitet. Over de næste 100 år udviklede erhvervet sig, og i 1989 var der ca. 500 anlæg med en årlig produktion på ca. 34.000 tons.

I 1989 kom miljøministeriets dambrugsbekendtgørelse. Bekendtgørelsen indførte en generel miljøregulering af dambrug, og tildelte bl.a. hvert dambrug en individuel foderkvote. Siden da er antallet af dambrug faldet til 342 og produktionen er faldet til ca. 29.000 tons (2004).

Bekendtgørelsen begrænsede mulighederne for at øge produktionen gennem indførelse af ny teknologi. Foderkvoterne gav et stærkt incitament til at forbedre foderudnyttelsen, og siden 1989 er foderkvotienten forbedret fra ca. 1,3 kg foder per kg til ca. 0,9 kg foder per kg fisk. Det er den væsentligste grund til, at produktionen ikke er faldet mere.

Bekendtgørelsen resulterede i mange konflikter mellem erhverv og myndigheder, og i 2001 nedsatte fødevarerministeren det såkaldte dambrugsudvalg. Målet skulle være at udvikle og optimere dansk dambrug gennem udnyttelse af teknologisk og forsk-

ningsmæssig viden. Et enigt udvalg præsenterede i marts 2002 en rapport med en række fremadrettede anbefalinger.

En af de væsentligste anbefalinger var etableringen af "modeldambrug". Modeldambrug reguleres efter en selvstændig bekendtgørelse. Modsat traditionelle dambrug reguleres modeldambrug efter deres udledninger, dvs. jo bedre de renser vandet, jo mere kan de få lov til at producere. Der gennemføres i øjeblikket et stort forsøg med 8 modeldambrug. De foreløbige resultater er positive, og de endelige resultater forventes at foreligge i løbet af 2008.

Der er stort pres på de traditionelle dambrug. Fra april 2005 skal de afgive "frivand", dvs. de må ikke anvende så meget vand som hidtil. Det betyder, at alle dambrug reelt skal ombygges i større eller mindre grad. Ligeledes indføres der nye krav til udledninger af medicin og hjælpestoffer, som det vil være svært for flere traditionelle dambrug at overholde.

Dambrugserhvervet består overvejende af mindre virksomheder, og en række især mindre dambrug må antages at lukke som følge af de skærpede miljøkrav. For dambrugserhvervet er det således afgørende, at der sikres en fornuftig balance mellem investeringer i nye anlæg, herunder fx modeldambrug, og udfasning af ikke bæredygtige dambrug.

Havbrug

De første egentlige havbrug med netbure blev etableret i slutningen af 1970'erne, og der er således tale om en relativt ny aktivitet. Produktionen i havbrug steg frem til den første vandmiljøplan, hvor der blev indført et decideret havbrugsstop. Som tilfældet var med dambrugsbekendtgørelsen satte også havbrugsstopet udviklingen i stå indenfor havbrug, og der er ikke siden da opført nye dambrug. Produktionen har gennem en årrække været på ca. 8.000 tons per år.

På linie med dambrugene blev der i 2002 nedsat et havbrugsudvalg, som i 2003 afleverede en rapport med en række fremadrettede anbefalinger. Siden da er havbrugsstoppet ophævet, og der er indført en ny bekendtgørelse for havbrug, som åbner op for udvidelser på de eksisterende havbrug og for etablering af nye.

Miljøministeren har udtalt, at væsentlige udvidelser forudsætter, at der ikke sker en tilsvarende stigning i udledninger af næringsalte til vandmiljøet. Havbrugene kan ikke udbygges med renseforanstaltninger på linie med dambrug. Derfor er der behov for, at der udvikles nye strategier og teknikker omkring kombinationsopdræt, hvor havbrug kombineres med opdræt af fx muslinger eller tang, som fjerner næringsalte fra vandet.

For havbrugserhvervet er det afgørende, at der på lang sigt udvikles bæredygtige løsninger omkring kombinationsopdræt, så der kan ske en afkobling mellem produktion og miljøpåvirkning. På kort sigt er det afgørende, at der er politisk vilje til at acceptere mindre stigninger i udledningerne.

Åleopdræt

Modsat havbrug og dambrug anvender åleanlæggene allerede moderne teknologi med meget intensiv vandrensning, og de har et meget lavt vandforbrug.

Åleopdræt er en det yngste medlem i familien, og de første kommercielle anlæg blev etableret i begyndelsen af 1980'erne. Ål er et niche produkt, som sælges til høje priser. Hvor dambrugerne sælger ørreder til ca. 15 - 20 kr. per kg sælges ål til omkring 60 - 70 kr. per kg. Markedet er dog væsentligt mindre, og produktionen i dansk åleopdræt toppede omkring år 2000, hvor der blev produceret ca. 3.000 tons.

Åleopdræt er baseret på glasål, der indfanges i naturen i hovedsageligt Frankrig og Spanien. Glasålene transporteres til bl.a. Danmark, hvor de opfodres i åleanlæggene. Der er

ingen deciderede miljøproblemer forbundet med åleopdræt, men da ål er en truet dyreart, bliver det stadig sværere at skaffe glasål. Kineserne har øget deres opkøb væsentligt, og da fangsten af glasål samtidig er faldet, har det betydet, at priserne på glasål er steget voldsomt. Fra politisk hold er der tilsvarende bestræbelser i gang på at reducere fangsten af glasål for at sikre artens overlevelse.

Branchen var udsat for stor turbulens i starten af 2000, hvor udbuddet steg voldsomt med store prisfald til følge. Mange europæiske åleanlæg blev lukket, men i dag er markedet stabiliseret på et relativt højt prisniveau og med en stabil europæisk produktion. Den danske produktion er svagt faldende.

For åleopdræt skal der findes alternativer til fangsten af glasål. De igangværende forsøg er lovende. Danmark har således verdensrekorden i at holde larver i live i fangenskab, men der er lang vej endnu, og på kort sigt er det derfor afgørende, at det gennem politiske initiativer sikres, at der også fremover kan anvendes glasål til åleopdræt.

2.1 Introduktion til akvakultur: Opdrætsmetoder i fiskeopdræt

Dambrug

Dambrugene opdrætter primært regnbueørreder. Langt de fleste dambrug er fortsat indrettet som traditionelle anlæg, hvor vand fra et opstemmet vandløb via kanaler ledes til et antal jorddamme. Fra dammene ledes vandet til en "bagkanal", hvor der også opdrættes fisk. Herfra ledes vandet til et rensningsanlæg inden det returneres til vandløbet. Rensningsanlægget udgøres oftest af et bundfældningsbassin med en vanddybde på ca. 1 m.

En række anlæg er under ombygning til højteknologiske dambrug. Denne type er mere miljøvenlig pga. et lavere vandindtag og reducerede udledninger. Dambrugene recirkulerer vandet, og er typisk udstyret med supplerende rensforanstaltninger i form af mikrosigter og biofiltre. Modeldambrug er eksempler på sådanne anlæg.

Dambrugene kan groft opdeles i avls- og produktionsdambrug. Opdelingen er ikke entydig, idet begge dele kan forekomme på samme dambrug.

Avlsdambrug

Avlsdambrug forsyner produktionsdambrugene med æg, yngel og sæt tefisk. De opdrætter moderfisk på 3 - 4 kg med henblik på produktion af æg og sæd. Ved modning opfiskes moderfiskene og overføres til mindre bassiner, hvor de bedøves, inden de stryges for rogn og sæd. Strygningen foregår manuelt ved et bord, hvor hver enkelt fisk holdes med den ene hånd, medens man med den anden hånd stryger let langs fiskens bug, hvorved æg eller sæd løber til en balje.

Efter befrugtningen overføres æggene til bakker som lægges i render der til stadighed holdes forsynet med rindende vand. En del æg sælges til andre dambrug, når de har udviklet sig til øjenæg. De resterende klækkes og tømmeres ud i klækkerenden, hvor den første fodring af ynglen foretages.

Efter startfodring overføres ynglen til indendørs kummer, hvor den fodres

til en vægt på ca. 5 gram, hvorefter de sælges eller overføres til udendørs damme med henblik på produktion af sættefisk på ca. 20 gram eller nye moderfisk. Sættefiskene sælges, når de har nået den ønskede størrelse.

Yngel vaccineres normalt ved en vægt på ca. 5 g. Fiskene indfanges med en ketsjer i kummerne og dyppes i et kar med vaccineopløsning, hvorefter de sættes tilbage i kummerne.

Produktionsdambrug

Efter udsætning i dammene fodres fiskene ved hjælp af selvfodringsautomater. Efter en passende tilvækstperiode tømmeres dammene med henblik på sortering eller salg. På nogle af modeldambrugene anvendes der fuldautomatiske fodringssystemer, som reducerer det manuelle arbejde med fodring.

Udfiskning af dammene foregår typisk ved, at fiskene trækkes sammen i den ene ende af dammen med et vod, hvorefter fiskene overføres med en fiskepumpe til en automatisk sorteremaskine. Sorteremaskinen deler fiskene i forskellige størrelser, som via rør ledes til damme med samme størrelse fisk for yderligere tilvækst, eller til en læssesnegl, der fører fiskene til transportbeholdere på en lastbil i forbindelse med salg. Ved sortering registreres fiskenes antal og vægt. Slamaflejringer i dammene pumpes over til dambrugs slammedepot, der tømmeres med passende mellemrum. Slammet anvendes typisk til jordbrugsformål.

Der forefindes normalt udstyr til beluftning af vandet, og driften af disse kontrolleres løbende. De fleste dambrug indtager vand fra åen via stemmeværket. Modeldambrug og andre recirkulerede anlæg anvender typisk vand fra enten grundvandsboringer eller dræn.

Riste i ind- og udløb fra damme og kanaler renses dagligt. Større riste-anlæg kan være indrettet med automatisk rensning.

Alt afhængig af dambrugets indretning renses vandet i mikrosigter og biofiltre. Herved reduceres udledningerne af næringsalte og organisk materiale til vandmiljøet.

Dambrug er udstyret med varierende grader af alarmer for f.eks. iltindholdet i vandet og vandstand i anlægget. Ligeledes er de fleste dambrug udstyret med nødpumper og nødgeneratorer.

Havbrug og saltvandsdambrug

Der er ca. 25 havbrug og ca. 13 saltvandsdambrug, også kaldet indpumpningsanlæg. For begge anlægstyper gælder, at fisken (regnbueørreder) klækkes og opfodres i ferskvand (dambrug), hvorefter den udsættes i saltvand. Fisken passes som beskrevet under dambrug indtil udsætning.

Fisken udsættes i havet om foråret og opholder sig i havvandet i store netbure hen over sommeren. Fisken vejer typisk 500 til 1000 gram, når den sættes ud i havet. Sidst på efteråret, når fisken vejer mellem 2 og 5 kg, tages den op af netburene, bedøves, bløgges (afblødes) og skylles fri for blod. Fisken transporteres herefter til slagting på land.

Når sæsonen er overstået (december/januar) afmonteres netburene. Netburene er store cirkulære net, som holdes flydende ved hjælp af flyderinge, der er forankret til havbunden. Nette hægtes af flyderingene, og ringene sejles ind til stranden, hvor de trækkes på land. Nette løftes op i båden med en kran og videre til containere, hvor de vaskes, tørres og repareres. Før en ny sæson behandles nettene med anti-begroningsmidler – de dypes ned i kar ved hjælp af en kran og transporteres derefter til en mark til tørring. Flyderinge og ankre efterses og repareres, hvis nødvendigt.

En ny sæson indledes med at bringe flyderinge samt net på plads på havet. Når nettene er klar sejles fiskene ud. Fiskene transporteres fra dambrugene med tankbiler og ved ankomst til havnen, hældes fiskene i brøndbåden, der transporterer fiskene ud til netbu-

rene. Ved at løfte risten i brøndbåden samtidig med indpumpning af vand, får man fiskene til at svømme fra båden over i netburene.

Fiskene fodres typisk ved hjælp af fodermaskiner placeret på en båd, hvorfra foderet spredes ud til fiskene. På enkelte opdrætsanlæg fodres ved hjælp af stationære foderflåder. Foderet transporteres enten med lastbil eller hentes af båden på foderfabrikken, hvor det sprøjtes ned i lastrummet.

Der fodres ca. 2 gange pr. dag, men da hvert anlæg består af mange netbure, vil der stort set dagen igennem være sejladt rundt om burene dels for at fodre og dels for at holde opsyn. I løbet af efteråret tages fiskene op. Såkaldte perlekranse placeres under nettene og via store rør suges fisken op i brøndbåden og ned i kar med CO₂, hvor fiskene bedøves. Fiskene føres nu automatisk ud på et bord, hvor hver enkelt fisk manuelt får et snit i gællerne. Herefter afbløder fiskene i lastrummet, der er fyldt med koldt vand.

Båden sejler i havn, hvor den via en pumpe tømmes for fisk. Fiskene opsamles i tanke, der køres til slagteriet. Herefter spules og rengøres båden inden næste hold fisk hentes.

Rognen udgør en vigtig del af produktionen. Rognen sælges i Japan som en delikatesse til jul.

Saltvandsdambrug benytter sig enten af kølevand fra kraftværker eller af almindeligt havvand, der pumpes ind i damme placeret på land. Der anvendes de samme arbejdsrutinerne som på dambrug, blot foregår opdrættet ikke i ferskvand, men i saltvand.

Åleopdræt

Der er ca. 10 anlæg i Danmark. Åleopdræt foregår i Danmark altid i indendørs recirkulerende anlæg. Vandtemperaturen ligger som oftest omkring 20 - 25 °C i disse anlæg.

Ålene går i kar af forskellig størrelse. De mindste kar indeholder omkring 100 kg ål og de største over 50.000 kg. Til rensning af vandet findes forskellige former for biologiske og

mekaniske filtre som på ethvert andet rensningsanlæg. Desuden findes pumper og iltningsudstyr i form af iltkegler.

Der føres dagligt tilsyn med ålene og anlæggene. Relevante vandparametre måles og iltelektroder, filtre m.m. kontrolleres. Der er en del kontorarbejder bl.a. produktionsplanlægning, sorteringsrapporter, justering af fodertildeling etc.

Ålene fodres hver dag. For over 50% vedkommende sker det ved hjælp af automatiske fodringsanlæg. Resten udfodres fra fodervogn, hvor foder manuelt afvejes til det enkelte kar og kommes i foderautomaten.

Med 1 til 8 ugers intervaller renses biologiske og mekaniske filtre og ålene sorteres. Biologiske filtre tømmeres for vand, mens der pumpes store mængder luft igennem disse. Derefter spules de fra toppen. Mekaniske filtre højtryksspules.

Sortering af ålene sker ved at bundproppen i karet fjernes og ålene løber nu til en sorteringskælder. Herfra pumpes de op til en sorteringsmaskine. De sorterede ål ender i netkasser der med truck løftes op, vejes og køres til det nye kar eller sælges.

Ålene transporteres levende på en dertil indrettet lastbil.

Nye arter

Der opdrættes i stigende omfang andre arter end ål og ørreder. Det drejer sig især om aborrer, sandart, pighvar og der udføres også forsøg med torskeopdræt.

Opdræt af disse arter foregår typisk i anlæg med høj grad af recirkulering, som det ses ved fx åleopdræt eller i modeldambrug.

2.2 Introduktion til akvakultur: Akvakultur i Danmark og EU

Danmark

Dansk akvakultur udgøres af fiskefoderfirmaer, opdrættere og forædlingsfabrikker/eksportører samt leverandører af udstyr m.m.. Hovedparten er organiseret i brancheforeningen Dansk Akvakultur jf. nedenstående skema

	Dambrug	Ål	Havbrug	Foder	Forædling	I alt
Anlæg/virksomheder	303/178	11/11	19/6	3	6	204
Produktion (tons)	32.400	1.955	8.900	145.000	-	-
Beskæftigede	490	30	130	+200	+ 200	> 1.000
Omsætning (mio. kr.)	502	105	208	> 1.000	> 350	>2.500
Eksportandel	90 %					

Medlemmer af Dansk Akvakultur

Åleopdræt er den mindste branche med kun 11 virksomheder. Der produceres ca. 2.000 ton ål til en værdi af ca. 100 mio. kr. Branchen beskæftiger ca. 30 mennesker.

Havbrugserhvervet er konsolideret i få men store virksomheder. Der produceres knap 9.000 tons til en samlet værdi af ca. 200 mio. kr. Der beskæftiges ca. 200 personer.

Den samlede omsætning i Dansk akvakultur er på ca. 2,5 mia. kr., hvoraf 90 % eksporteres til knap 60 lande. Erhvervet giver beskæftigelse til over 1.000 mennesker. Yderligere detaljer om sammensætningen og udviklingen i primærledet fremgår af akvakulturstatistikken fra Fiskeridirektoratets hjemmeside www.fdir.dk.

Det danske marked domineres af 3 foderfirmaer. Danmark er førende indenfor forskning og udvikling af fiskefoder. Der er flere årsager hertil. For det første finansieres næsten al forskning af private firmaer, og derfor er forskning en naturlig og central konkurrenceparameter. Forskningen har betydet, at de danske opdrættere i dag anvendes verdens bedste foder. For det andet udgør foder den største udgift i fiskeopdræt, og derfor er foderet blevet løbende forbedret med hensyn til især udnyttelsen. Endelig er der en god og tæt kontakt mellem foderfirmaerne og opdrætterne, hvilket gør det nemt at gennemføre feltforsøg med nye fodertyper.

Der er en række aktører beskæftiget med forædling og eksport af fiskeprodukter, men der er i de senere år sket en vis konsolidering.

Dambrugssegmentet er det største segment. Af forskellige årsager har branchen ikke gennemgået en egentlig strukturudvikling, og den udgøres derfor overvejende af en række små virksomheder. Branchen producerer ca. 30.000 tons til en værdi af ca. 500 mio. kr. Erhvervet beskæftiger knap 500 mennesker.

EU

Den samlede værdi af akvakultur i EU 25 er på ca. 20 mia. kr. Ca. 1/3 stammer fra opdræt af bløddyr, her især muslinger og østers. 2/3 kan henføres til fiskeopdræt, hvor den vigtigste art er ørred. Værdien af ørredopdræt i EU er på 5 mia. kr.

Akvakultur i alt			
	Tons	Mio. DKK	%
Ørred	220.603	4.865	24
Laks	168.840	4.023	20
Guldbrase	58.272	1.855	9
Karpe	68.330	1.155	6
Havbars	32.341	1.118	6
Andre	9.081	350	2
Ål	5.789	305	2
Fisk	563.256	13.671	69
Østers	120.425	2.250	11
Blåmusling	536.600	3.971	20
Bløddyr	657.025	6.221	31
Akvakultur	1.220.281	19.892	100

Storbritannien er EU's største opdrætsnation og tegner sig for 1/5 af den samlede værdi. Danmark indtager en samlet 8 plads, men Danmark er førende indenfor opdræt af ørreder med en markedsandel på ca. 16 %.

Akvakultur i alt			Ørred i alt				
	Mio. DKK	%		Mio. DKK	%	Tons	%
UK	4.246	21	Tyskland	1.008	21	24.184	11
Frankrig	3.111	16	Danmark	796	16	30.805	14
Italien	2.472	12	Frankrig	671	14	45.248	21
Spanien	2.240	11	Spanien	562	12	32.442	15
Grækenland	1.869	9	Italien	519	11	33.770	15
Tyskland	1.444	7	UK	508	10	14.319	6
Irland	881	4	Finland	285	6	14.901	7
Danmark	878	4	Øvrige	516	11	24.934	11
Holland	728	4	I alt	4.865	100	220.603	100
Øvrige	2.025	10					
I alt	19.894	100					

2.3 Introduktion til akvakultur: Markedsforhold

På den globale scene oplever akvakultur forrygende vækstrater. Indenfor produktionen af fødevarer er akvakultur formodentlig det segment, der kan udvise de højeste vækstrater.

FN's landbrugsorganisation (FAO) har anslået, at det globale forbrug af fisk vil stige med 25 % indtil 2030. Det gennemsnitlige forbrug af fiskeriprodukter per person kan stige fra 16 kg om året i 1997 til 19-20 kg i 2030, hvilket vil betyde en stigning i det totale forbrug af fisk til 150-160 millioner metriske tons. Det årlige bæredygtige udbytte af fangster fra havene er anslået til ikke at overstige 100 millioner metriske tons. FAO konkluderer derfor, at hovedparten af stigningen i udbudet vil blive nødt til at komme fra akvakultur

FAO forventer, at den globale efterspørgsel efter fisk vil stige med 50 mio. tons frem til 2015, mens produktionen kun forventes at stige med 43 mio. tons frem til 2015.

Der forventes altså en øget mangel på fisk i kraft af de stadigt faldende bestande i havet. 73 % af væksten forventes at komme fra akvakultur. I 1999 tegnede akvakultur sig for knap 28 % af den globale produktion af fisk. Den andel forventes at stige til hele 39 % i 2015.

Ifølge FAO kommer halvdelen af fisk der spises i dag fra akvakultur.

I Danmark udgør akvakultur ca. 1/4 af værdien af den samlede danske fiskeproduktion.

Over 90 % af den danske produktion eksporteres. Fra 2004 til 2005 voksede eksporten med 96 mio. kr. (11 %) fra 857 mio. kr. til 953 mio. kr. Eksporten af ørreder tegner sig for 80 % af eksporten, og ål tegner sig for 20 %.

Det største produkt kategori er røgede ørred fileter. I 2005 blev der eksporteret for næsten 300 mio. kr., svarende til ca. 1/3 af den samlede eksport. De næststørste kategorier er frosne ørred produkter (170 mio. kr.)

og levende ål (140 mio. kr.) Der eksporteres til knap 60 lande. Tyskland er det største marked med en andel på ca. 50 % (500 mio. kr.). På 2. og 3. pladsen kommer Holland (100 mio. kr.) og Rusland (50 mio. kr.). I 2005 var der stor fremgang i eksporten til øst Europa (Estland, Rusland og Polen)

For havbrugene er produktionen af rogn særdeles vigtigt. I 2005 blev der solgt rogn for 11 mio. kr.

Yderligere data om eksporten fås på www.danskakvakultur.dk

2.4 Introduktion til akvakultur: Økonomi

Fra og med 2004 udgiver Fiskeriøkonomisk Institut en regnskabsstatistik som belyser udviklingen indenfor dansk akvakultur. Den foreliggende regnskabsstatistik er udarbejdet på baggrund af oplysninger fra 176 anlægsregnskaber, hvilket svarer til 51 pct. af den samlede population på 348 akvakulturanlæg.

Det bemærkes, at "dambrug" omfatter flere forskellige produktionsformer. Disse er i statistikken samlet i hhv. konsum og æg/sættefisk m.m. dambrug. Her er kun medtaget tallene for konsum.

Driftsresultat

I 2004 var det samlede bruttoudbytte på 886 mio. kr. De samlede driftsomkostninger var på 819 mio. kr., og med afskrivningerne på 40 mio. kr., gav 2004 et samlet driftsresultat før renter på 26 mio. kr.

Nettorenteudgifter/selskabsskat og ekstraordinære indtægter udgjorde henholdsvis 25 og 8 mio. kr. Det samlede driftsresultat for hele akvakultursektoren blev således et overskud på 9 mio. kr.

For dambrug var driftsresultatet et underskud på -17 t.kr per anlæg, havbrug havde et positivt driftsresultat på 1.354 t.kr. og åleopdræt havde et overskud på 740 t.kr.

Tabellen illustrerer nogle principielle forskelle mellem de tre brancher. Dambrugsbranchen er kendetegnet ved mange små virksomheder med et gennemsnitligt udbytte på kun ca. 1,8 mio. kr., hvor havbrug og ål har et gennemsnitligt udbytte på hhv. 37,8 og 10,2 mio. kr.

Den største udgiftspost for dambrug er udgiften til foder, som udgør hele 37 % af driftsomkostningerne, efterfulgt af personaleudgifter som udgør 19 %. Udgifter til personale vil kunne reduceres væsentligt gennem indførelse af nyere teknologi, og det må formodes, at posten er væsentlig lavere på fx modeldambrugene.

Udgifter til indkøb af sættefisk er den største udgiftspost for havbrugene. Det er én af årsagerne til, at havbrugene i stigende omfang går ind i dambrugsdrift. Udgiften til foder udgør 29 %. Der er lavere udgifter til personale, men væsentlig højere udgifter til salg og distribution.

I nedenstående tabel er anført de gennemsnitlige tal i t.kr per anlæg for de tre brancher.

	Dambrug		Havbrug		Ål	
	Per anlæg	%	Per anlæg	%	Per anlæg	%
Produktion i tons	113		1.511		178	
Bruttoudbytte	1.818		37.706		10.170	
Driftsomkostninger	1.735	100	35.029	100	8.114	100
Salg og distribution	84	5	6.463	18	76	1
Fisk	269	16	12.720	36	1.993	25
Foder	650	37	10.215	29	2.289	28
Andre variable	92	5	322	1	1.431	18
Drift/vedligehold af anlæg	161	9	1.800	5	628	8
Drift ejendomme	88	5	434	1	200	2
Administration	58	3	461	1	187	2
Personale	333	19	2.614	7	1.310	16
Afskrivninger	84		1.082		533	
Nettorenteudgifter	61		-242		569	
Ekstraordinære indtægter	39		0		0	
Skat	-6		483		214	
Driftsresultat	-17		1.354		740	

I åleopdræt er de væsentligste poster udgifter til indkøb af foder og glasål. De to poster udgør tilsammen næsten halvdelen af de samlede driftsudgifter. Det bemærkes også, at åleanlæg ikke har væsentlig højere driftsudgifter selvom de teknologisk set er de mest avancerede.

Balance

I nedenstående tabel er anført de gennemsnitlige tal i t.kr per anlæg for hhv. dambrug (konsum), havbrug og ål

	Dambrug		Havbrug		Ål	
	Per anlæg	%	Per anlæg	%	Per anlæg	%
Produktion i tons	113		1.511		178	
Aktiver	2.896	100	26.229	100	13.961	100
Immatrielle anlægsaktiver	7	0	700	3	0	0
Grunde/bygninger	1.113	38	831	3	2.686	19
Produktionsanlæg	123	4	1.207	5	965	7
Andet anlæg m.m.	94	3	3.529	13	668	5
Anlæg under ombygning	71	2	0	0	108	1
Varebeholdning	749	26	14.935	57	8.304	59
Tilgodehavender	507	18	3.609	14	1.154	8
Værdipapirer/kapitalandele	129	4	1.257	5	13	0
Likvide beholdninger	103	4	161	1	63	0
Passiver	2.896	100	26.230	100	13.961	100
Egenkapital	768	27	10.526	40	2.714	19
Hensættelser	28	1	847	3	460	3
Langfristet gæld	715	25	1.045	4	3.109	22
Kortfristet gæld	1.385	48	13.812	53	7.678	55

For dambrugenenes vedkommende er det største aktiv værdien af grunde og bygninger, og her er det især grundværdierne som slår igennem. Grundværdien sættes med udgangspunkt i dambrugets foderkvote, og derfor er grundværdierne relativt høje. Varebeholdningen, dvs. fisk, ses at udgøre ca. 25 % af aktiverne.

For havbrugenenes vedkommende udgør lagerbeholdninger næsten 60 % af aktiverne. Det skyldes, at havbrugene anvender "batch" produktioner med "alt ind/alt ud", hvor dambrugene fx har en mere kontinuerlig produktion.

Tilsvarende ses at gælde for ål. Der er ikke tale om batch produktion i egentlig forstand, men produktions-tiden er lang. Det tager ca. 2 år at

opdrætte en ål fra glasål til den er slagteklar, og derfor ligger ålebrugene inde med relativt store lagerbeholdninger.

Det gælder for alle tre brancher, at passiverne hovedsageligt udgøres af kortfristet gæld. Det afspejler det forhold, at der over de senere er foretaget relativt få investeringer, og for de fleste virksomheder er den kortfristede gæld udtryk for gæld til enten leverandører (typisk foderfirmaer) eller til banken (kasse-kredit).

Pengestrøm

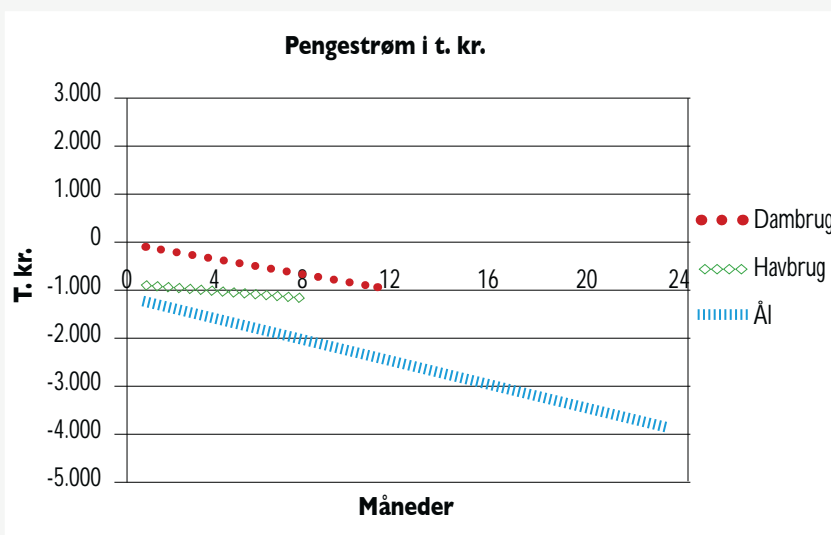
Udviklingen i pengestrømmen er baseret på følgende antagelser:

1. Der anvendes kun batch produktioner (worst case scenarium)
2. Alle indtægter kommer efter at produktionen er afsluttet. Produktionstiden er sat til 9, 12 og 24 måneder for hhv. dambrug, havbrug og ål
3. Der er kun regnet med udgifter til køb af fisk, foder og udgifter til personale
4. Der er i alle tilfælde med regnet med 100 tons produktion

bevægelse" i akvakultur, og egentlige kontrakter anvendes kun i begrænset omfang.

Produkterne har generelt en lav differentieringsgrad. Rogn fra havbrug er et nicheprodukt som sælges i Japan, og på dambrugssiden er der udviklet forskellige kategorier indenfor røgede ørreder, men en del sælges som "bulk" produkter. De danske aktører er små i forhold til de store udenlandske i fx Norge og Chile.

EU har lagt en importtold på store ørreder fra Norge, og der er indført minimumspriser på Norsk laks.

På figuren ses det samme principielle forløb for alle tre former for opdræt. Der startes med udbetalinger til fisk/glasål som følges af udbetalinger til foder og personale i takt med at fiskene vokser, indtil de er store nok til at kunne sælges. Det kræver altså megen kapital at opbygge biomasse i akvakultur.

Risici

På linie med anden husdyravl er opdræt af fisk også behæftet med visse risici. Visse af faktorerne kan forsikres, og der henvises generelt til afsnittet om forsikring.

De økonomiske tab kan være ødelagt anlæg/materiel eller tab af fiskebestand med både direkte tab og indirekte driftstab.

De væsentligste risici er i uprioriteret rækkefølge:

Salgspris

Det påhviler den enkelte opdrætter at sælge sin fisk. Der er ingen "andels-

På dambrugssiden har der været en kraftig stigning i afsætningen af især røgede ørreder. Det betyder, at en langt større del af produktionen i dag afsættes på "kontrakt" til fabrikkerne, og det har stabiliseret priserne og øget afsætningsikkerheden væsentligt for dambrugerne.

For øjeblikket er markedspriserne høje. Årsagen er alt væsentligst en stigende efterspørgsel, og der er i flere tilfælde tale om decideret mangel på fisk.

Fra 2004 til 2005 steg den gennemsnitlige eksportpris på ål med 13 %

fra 65,7 kr. per kg. til 74,2 kr. per kg. For ørreder steg priserne med 11 % fra 20,7 til 23,1 %.

Det gælder for begge, at en del af stigninger skyldes ændret produktmix, men hovedeffekten er rene prisstigninger.

Vejrlig

Dårligt vejr er en risiko som gælder for havbrug. Skaderne kan være ødelagte anlæg og/eller tab af biomasse, hvis fiskene slipper ud. Sker skaden sidst på sæsonen, fx november måned, kan tabene være betydelige. Der kan i givet fald nødslægtes, men det vil også medføre betydelige tab. Det er dog mange år siden, at dårligt vejr har resulteret i væsentlige tab på havbrug.

Dårligt vejr er generelt ikke et tema for dambrug og ål. For dambrugene kan der opstå skader som følge af lynnedslag i dammene eller i anlægene, men der er tale om sjældne og mindre skader.

Driftsforstyrrelser

Dette omfatter især anlæg med et højt teknologiindhold som fx åleanlæg eller dambrug med recirkulering som fx modeldambrug. Fisk er især sårbare overfor for fx manglende ilt eller forgiftninger som svovlbrinte. Det er derfor afgørende, at der på sådanne anlæg er taget højde for eventuelle driftsforstyrrelse gennem enten anlæggets indretning eller ved indførelse af relevante management systemer.

Sygdomme

Fisk kan blive ramt af flere forskellige sygdomme, men der er over de senere år sket en generel forbedring af det veterinære stade. Der er således i dag et netværk af dyrlæger som har specialiseret sig i fiskesygdomme, og der er indført en bekendtgørelse om sygdomsrådgivning indenfor akvakultur. Der har også været en positiv

udvikling indenfor vaccinerings af fisk, og i dag vaccineres de fleste ørreder mod de mest relevante sygdomme. Der er dog flere sygdomme som der endnu ikke kan vaccineres imod.

Der er dog hvert år en vis dødelighed som følge af sygdomme. I de fleste tilfælde er konsekvenserne overskuelige. Overdødelighed påfører virksomheden tab, men der er sjældent tale om deciderede kritiske tab. Det sker således yderst sjældent, at hele besætningen dør som følge af sygdom. Tidligere var virus sygdommen VHS skyld i store skader, men sygdommen er i dag næsten udryddet.

Sygdomme kan ramme både havbrug, dambrug og ål.

Forureninger

Havbrug og dambrug der indtager åvand, kan blive ramt af udefrakommende forureninger. Dambrugene kan fx blive udsat for gylleforureninger. Tidligere skete det af og til, men i dag sker det sjældent. En sådan skade kan i værste tilfælde påføre dambruget store tab.

På havbrug kan der være overdødelighed som følge af algeforgiftninger. Der er i dag etableret et overvågningssystem for algeforkomst.

2. 5 Introduktion til akvakultur: Politik og udfordringer

EU er allerede i dag underforsynet med fisk, og må derfor importere store mængder. Fangsterne forventes ikke at stige af hensyn til risikoen for overfiskeri, og da efterspørgslen forventes at stige, er der behov for, at EU øger produktionen af opdrættede fisk. På den baggrund bl.a. vedtog EU i 2003 en ny strategi for bæredygtig udvikling af europæisk akvakultur. Strategien forudsætter en årlig vækst i produktionen på 4 %.

EU støtter udviklingen økonomisk gennem rammeprogrammet FIUF (Finansielle Instrument til Udvikling Fiskeriet). Programmet udløber i 2006, og bliver fra 2007 erstattet af den Europæiske Fiskerifond (EFF). Fonden vil kunne støtte udvikling af akvakultur gennem en række forskellige tilskudsordninger (se afsnit om tilskud).

For at få del i fondens midler skal medlemsstaterne udarbejde en strategi og et program for fiskerisektoren. Den danske strategi er nu under udarbejdelse. Strategien sætter mål og rammer for bl.a. akvakultursektoren og for de aktiviteter, der skal gennemføres inden for rammerne af EFF. Strategien udmøntes i et nationalt program, der iværksættes for at opfylde strategiens vision og mål.

Aktiviteterne under EFF har som overordnet mål, at understøtte den fælles fiskeripolitik og den danske regeringens målsætninger for udvikling af Danmark til et vækst-, videns og iværksættersamfund. EFF strategien tager afsæt i en vision om størst mulig vedvarende erhvervs- og samfundsmæssig udbytte af den danske

fiskerisektor. Offentlig støtte gennem den europæiske fiskerifond gives til aktiviteter, der bidrager til at udvikle sektoren og understøtte en bæredygtig udvikling.

I forbindelse med indførelsen af den nye reguleringsordning for fiskeriet besluttede regeringen, at der skal udarbejdes en handlingsplan som bl.a. sætter fokus på initiativer der kan udnytte vækstmulighederne i akvakultur. Der er nu udarbejdet et idékatalog. Kataloget blev præsenteret på en konference i Industriens Hus i maj måned. Den skal nu drøftes politisk, og det forventes, at idekataloget udmøntes i en handlingsplan i løbet af 2006.

En sådan udvikling vil tredoble produktionsværdien i dansk akvakultur. Dermed kan branchen også give et tiltrængt bidrag til råvareforsyningen for fiskeindustrien, der i dag importerer over 60 % af sine råvarer. Hertil kommer muligheden for at producere en række andre arter – fx pighvar, tunge, torsk, aborre og sandart. De samlede investeringer i såvel nye som moderniserede produktionsanlæg er anslået til over 3 mia. kr.

Fremtidsudsigter for dansk akvakultur er således generelt positive.

De væsentligste udfordringer for erhvervet vedrører spørgsmålene om finansiering af udviklingen, den løbende og igangværende reduktion af miljø- og naturbelastningen, smidiggørelsen af myndighedernes godkendelsesprocedurer, et højt tempo i forskning og innovation og kompetenceudvikling.

Nedenstående oversigt er hentet fra idékataloget. Det fremgår heraf, at akvakultur vil kunne opnå en samlet omsætning på over fire mia. kr. med en beskæftigelse på over 1500 jobs i yderområderne.

	Havbrug	Dambrug	Ål	Andre arter	Øvrige	I alt
Antal anlæg	8	196	10	40		254
Produktion i tons	40.000	60.000	5.000	10.000		115.000
Årsværk	92	364	50	200	884	1.590
Investering (mio. kr.)	460	1.354	250	1.000	300	3.364
Omsætning (mio. kr.)	874	1.218	300	600	1.200	4.192
Resultat (mio. kr.)	97	104	23	201		425

3.0 Jura: Hvad er virksomhedspant?

Indtil 1. januar 2006 fremgik det af den daværende formulering af tinglysningslovens § 47b, stk. 1, at der ikke kunne gives underpant i løsøre i samlinger af ensartede eller til et fælles brug bestemte ting, der blev betegnet ved almindelige bestemmelser. Bestemmelsen hindrede, at der kunne gives underpant (pant sikret ved tinglyst løsørepatentbrev) i et af mange virksomheders store og måske endog største aktiv: varelageret. Forbudet mod pant i artsbestemte aktiver modsat pant i specificerede, individualiserede aktiver var dog ikke fuldstændigt. Efter tinglysningslovens § 37, stk. 1, var der for virksomheder, der blev drevet fra egen ejendom, og hvor ejendommen var indrettet med en særlig erhvervsvirksomhed for øje, mulighed for at tinglyse pant i det til erhvervsvirksomheden hørende driftsinventar og materiel derunder maskiner og tekniske anlæg af enhver art, og ved landejendomme tillige den til ejendommen hørende besætning, gødning, afgrøder og andre frembringelser, for så vidt de ikke udskilles ifølge en regelmæssig drift af den pågældende ejendom.

Ønskedes før 1. januar 2006 pant i eksempelvis større specificerede maskiner eller driftsmateriel, var det nødvendigt at tinglyse et specificeret løsørepatentbrev, jf. tinglysningslovens

§ 47. Populært sagt er virksomhedspant en form, hvorved i princippet alle virksomhedens aktiver kan pantsættes samlet til en pantthaver med det formål via pantet at sikre finansiering til drift af den pantsatte virksomhed.

Erfaringerne med virksomhedspant er fortsat begrænsede. Under alle omstændigheder er det nødvendigt at gøre sig klart, at virksomhedspant-sætning alene har noget formål, såfremt pantsætningen resulterer i større og/eller billigere finansiering eller evt. som alternativ for en (selvskyldner) kaution, herunder i generationsskiftesituationen.

3.1 Jura: Flydende pants bestandsdele

Flydende pant kan siges at være en videreudvikling af reglerne i tinglysningslovens § 37, stk. 1, og § 47b, stk. 2. Kendetegnende for flydende pant er, at den omfatter det til enhver tid på virksomheden værende driftsinventar og driftsmateriel eller varelager, alt afhængigt af hvad der er aftalt i pantebrevet.

Panteretsordningen om flydende pant - et panteretsinstitut der kendes fra de fleste europæiske lande - er i dansk ret udformet som såvel et virksomhedspant som et fordringspant.

Fordringspant giver, som navnet antyder, pant i den til virksomheden til enhver tid hørende debitor masse. Fordringspant vil derfor være et alternativ til fakturabelåning factoring. Fordringspant anses dog ikke som et kreditgivningsinstrument, der kan forventes at tilføre akvakulturerhvervet hverken større eller billigere finansiering end ved fakturabelåning, og omtales derfor ikke yderligere i dette notat.

Virksomhedspant kan efter tinglysningslovens § 47c, stk. 3, omfatte

1. Simple fordringer hidrørende fra salg af varer og tjenesteydelser
2. Lagre af råvarer, halvfabrikata og færdigvarer
3. De i § 42c nævnte køretøjer, som ikke er og aldrig har været registreret i Centralregisteret For Motorkøretøjer eller i et tilsvarende udenlandskregister,
4. Driftsinventar og driftsmateriel
5. Drivmidler og andre hjælpstoffer
6. Besætning og goodwill, domænenavne og rettigheder i henhold til patentloven, varemærkeloven, designloven, brugsmodelloven, mønsterloven, ophavsretsloven og lov om beskyttelse af halvlederprodukters udformning (topografi)

I forhold til akvakulturerhvervet må det antages, at det primært vil være pantsætning af det under nr. 2, 4 og 6 anførte, der vil være relevant.

Samspillet mellem tinglysningslovens § 37 og § 47c, stk. 4 er sådan, at et aftalt virksomhedspant ikke omfatter aktiver, der er pantsat i medfør af tl. § 37, uanset hvornår panteretten i den faste ejendom er tinglyst. Det betyder, at er der allerede før tinglysning af virksomhedspant tinglyst pantebrev i en fast ejendom, hvorfra der drives en erhvervsvirksomhed, omfattes det til denne erhvervsvirksomhed hørende driftsinventar og materiel, besætning m.v. allerede af pantet i den faste ejendom, og omfattes derfor ikke tillige af virksomhedspantet, medmindre pantthaveren i den faste ejendom underskriver en frafaldserklæring.

3.2 Jura: Formål med flydende pant

Regeringens udtalte formål med indførelse af det nye panteretsinstitut i dansk ret var at øge belåningsgrundlaget primært med henblik på at øge mulighederne for iværksætteri, men også for at skabe en både øget og billigere långivningsmulighed for allerede eksisterende virksomheder.

Tankegangen var, at pengeinstitutter for at låne penge ud kræver sikkerhed, og i takt med at denne sikkerhed ikke kan stilles, stiger renten, hvis det overhovedet er muligt at låne. Da der ikke tidligere var mulighed for belåning af bl.a. varelager var tankegangen, at såfremt der blev skabt mulighed for pantsætning heraf, ville belåningsmulighederne blive øget til gavn for virksomhederne.

Udformningen af reglerne om flydende pant garanterer dog ikke nogen forøget belåning, og på nuværende tidspunkt kan der ikke gives noget kvalificeret bud på, i hvilket omfang virksomhedspant er taget i anvendelse, og i givet fald med hvilken evt. forøgelse af belåningsgraden, herunder i akvakulturerhvervet. I akvakulturerhvervet er det i særlig grad biomassen, der både har været og fortsat er problemet i relation til fremskaffelse af finansiering. Virksomhedspant i akvakulturerhvervet har alene interesse, såfremt kreditgiverne, pengeinstitut og/eller foderleverandør har tillid til virksomhedspanteinstituttet, og på baggrund af tinglysning af virksomhedspant øger belåningen. En forudsætning herfor vil givetvis være, at den enkelte pantsætter/opdrætter har forsikret biomassen optimalt, samt i øvrigt kan dokumentere en tilfredsstillende bestandsrapportering. Se i øvrigt afsnittet om: Risiko/forsikring.

Pantsætningspakken under overskriften flydende pant skaber ud over hjemmel til virksomheds- og fordringspant hjemmel til at tinglyse et pantsætningsforbud, også kaldet negativ pledge. Dette kan have betydning i situationer, hvor en virksomhed typisk har ganske få hovedkreditorer, men hvor disse hovedkreditorer i øvrigt stort set udgør den samlede kreditorportefølje. Denne situation kan inden for akvakulturerhvervet opstå i relation til virksomhedens pengeinstitut og foderleverandør. For at skabe den nødvendige balance mellem disse kreditorer, vil fortsat kreditgivning fra foderleverandøren kunne være betinget af, at virksomheden afskærer sig fra uden på forhånd at advisere foderleverandøren at pantsætte biomassen til virksomhedens pengeinstitut. I denne situation vil begge hovedkreditorer derfor få forholdsmæssig del i biomassen, såfremt virksomheden kollapse.

Herved erindres om, at enhver form for pantsætning er udtryk for panthavers forsøg på at minimere tabet ved pantsætters virksomhedens økonomiske sammenbrud, hvad enten dette er ved tvangsauktion eller konkurs.

3.3 Jura: Særlige forhold ved flydende pant

I forhold til tidligere kendte pantsætningsformer gør særlige forhold sig gældende ved flydende pant. De væsentligste af disse forhold kommenteres kort nedenfor.

Efter tinglysningslovens § 47c, stk. 5, skal tinglyst virksomhedspant respektere senere udlæg, hvis udlægshaveren senest 3 hverdage efter udlæggets foretagelse har givet meddelelse til virksomhedspanthaveren om udlægget. Bestemmelsen, der blev indført mellem anden og tredjebehandlingen på foranledning af Dansk Folkeparti, var et forsøg på at ligestille offentlige kreditorer med private kreditorer. Hvor megen sympati man end kan have for et sådant synspunkt, må det antages, at en konsekvens af denne bestemmelse er, at belåningsværdien af virksomhedspant dermed er reduceret, hvilket selvfølgelig ikke umiddelbart er i pantsætters, herunder akvakulturerhvervets, interesse.

Såvel virksomhedspant som fordringspant, der stilles til fordel for den, der er skyldnerens eller pantsætters nærtstående, jf. konkurslovens § 2, er uden retsvirkning, jf. tinglysningslovens § 47e, stk. 1.

Denne bestemmelse medfører bl.a., at i en generationsskiftesituation, hvor

den ældre generation, eksempelvis faderen, overdrager en virksomhed til næste generation, sønnen, vil faderen ikke kunne opnå sikkerhed for sit resttilgodehavende ved virksomhedspant. Om det er en situation, der befordrer generationsskifte, kan måske diskuteres. Formålet med virksomhedspant skulle i denne situation være, at der i et pengeinstitut med sikkerhed i bl.a. biomassen kunne opnås et finansieringsgrundlag med henblik på betaling af den ældre generations (rest) tilgodehavende i forbindelse med generationsskiftets gennemførelse.

Når man ud fra et forsikringsmæssigt synspunkt skal vurdere truslerne mod en virksomhed – her et fiskeopdræt - er det nødvendigt at inddrage samtlige risici, der økonomisk kan true virksomheden. Har et fiskeopdræt en økonomisk trussel, vil samme trussel kunne påvirke en långivers pant og sikkerhed - dette samtidig med et ønske om virksomhedens overlevelse, som nok skal betragtes som værende lige så vigtigt som sikring af pant i biomassen.

Relevante forsikringsbare risici er følgende:

- Arbejdsskade
Dækkes af den lovpligtige arbejdsskadeforsikring
- Ansvar
Dækkes af en kombineret Erhvervs- og Produktansvarsforsikring
- Tab af arbejdsevne
Dækkes af forskellige personforsikringsprodukter
- Tab/dødelighed i biomassen
Dækkes af speciel forsikring for fisk i opdræt
- Udstyr m.v. på dambruget
Dækkes af en løseforsikring
- Driftstab
Det er ikke muligt at etablere forsikring

Før forsikringstegning skal hvert enkelt fiskeopdræt risikovurderes. Dette sker ved brug af spørgeskemaer, der er tilpasset pågældende virksomhed – her tænkes på fiskeart, havbrug, landbaseret dambrug, traditionelt dambrug, recirkuleret dambrug m.v.

Der foretages såvel en objektiv som en subjektiv vurdering.

Den objektive del af vurderingen er i princippet blot en beskrivelse af virksomheden og dens drift, hvorimod den subjektive del går noget dybere. Her vurderes såvel ejer som dennes ansatte.

Der skal udleveres driftsbudgetter for såvel bestående som for evt. planlagte udvidelser af opdrættet.

Der spørges samtidig ind til skadeforløb for tidligere år, såvel for det pågældende opdræt som for naboopdræt.

Der er ingen tvivl om, at forsikrings-selskaberne ikke ønsker at indgå aftaler med fiskeopdræt, man ikke har viden om eller tillid til.

Denne vurdering/beskrivelse udfærdiges typisk af dahlberg assurance brokers, der gennem et årelangt samarbejde med forsikrings-selskaberne har udviklet den viden, der er nødvendig. Efterfølgende er det en vurdering, om risikoen skal afdækkes i Danmark eller på Lloyd's – man kan også sikre sig det bedste forsikringsprodukt ved at lade begge afgive et tilbud på dækningen.

Det er her vigtigt at understrege, at det er muligt at få udarbejdet et tilbud på forsikringen ud fra oplysninger i projekt/budget. Før forsikringens ikrafttrædelse, skal anlægget dog besigtiges for at sikre, at projekt og det færdige anlæg svarer til hinanden.

4.1 Forsikring: Forsikring

Dansk Akvakultur har etableret aftaler for tilpassede forsikringer for områderne arbejdsskade og ansvar. Disse produkter lever fuldt ud op til såvel lovkrav, dækninger og rimelige præmier svarende til krav og ønsker. Forsikringerne kan også tegnes individuelt i andre forsikringselskaber.

Tab af arbejdsevne og forsikring af udstyr, herunder bygninger, skal tegnes individuelt. De fleste danske forsikringselskaber vil kunne indtegne disse forsikringer.

Tilbage står så forsikring for tab/dødelighed i biomassen - i dagligdagen kaldet "fiskeforsikring".

Historisk set, har man altid kunet tegne fiskeforsikringer, dog med mere eller mindre held. Forsikringen har som oftest givet de involverede forsikringselskaber store underskud, hvorfor der gennem årene er sket en udskiftning mellem selskaber, der har prøvet lykken.

Siden starten af halvfemserne har kun ét dansk forsikringselskab vist interesse for fuld dækning i f.m. forsikring for biomasse. Dette selskab er If Forsikring. Et andet selskab, nemlig Thisted Forsikring, kan etablere en reduceret forsikringsdækning på visse typer fiskeopdræt.

Problemer med forsikring i Danmark af visse fiskeopdrætstyper, visse fiskearter samt selskabets krav om selvrisiko har tvunget erhvervet til at søge andre muligheder. Det er endelig blevet muligt at skaffe de ønskede og tilpassede forsikringer på Lloyd's i London. Dette sker via dahlberg assurance brokers Aarhus A/S.

Skadeprocenten på den danske forretning ligger på omkring 70, når man undtager storskaderne i forbindelse med orkanen 1999. Dette betyder, at der er tale om et storskadeområde, hvor forsikringselskaberne ikke viser den store interesse for forretningens udvidelse, men alene til stadighed søger at forbedre resultaterne via skærpede krav til kunderne samt øgning af selvrisiko.

Vi forventer at flere i fremtiden vælger løsninger via Lloyd's.

Fiskeforsikringens dækningsomfang

I princippet dækker forsikringen følgende:

- Døde fisk
- Tyveri af fisk
- Fisk, der forsvinder (f.eks. ved oversvømmelse)

Man betegner forsikringen som en "All risks forsikring", da dækningen omfatter skader, der har sin baggrund i fejl eller hændelser relateret til dambrugets teknik, der relaterer til miljøet (forurening, storm, oversvømmelse m.v.) og sygdom i bestanden.

Det er meget vigtigt at understrege, at det ikke er tilstrækkeligt for udbetaling af erstatning, at fisk er syge – de skal være døde. Ligeledes dækker forsikringen ikke dødelighed som følge af evt. nødslagtning i f.m. sygdom eller andet. I nogle tilfælde er erstatninger dog blevet beregnet ud fra forventet dødelighed (VHS).

Selvrisiko

For forsikringer tegnet i Danmark er selvrisikoen 20 % af totalværdien i anlægget. For havbrug og ålefarme gælder, at de 20 % kun beregnes af hvert net eller selvstændig enhed. For forsikringen tegnet via Lloyd's er selvrisikoen 10 % af totalværdien eller 20 % af værdien af separate enheder.

Værdien af biomassen

Hver enkelt police indeholder en aftale om fiskenes værdi. Forinden aftalen indgås aftaler man, hvilken pris man ønsker fiskene erstattet til ved evt. skade. Det bør her fremhæves, at man som regel sikrer sig, at de aftalte værdier indeholder dækningsbidrag, som om fiskene forblev i dambruget som budgetteret. Dvs. at værdierne på små og ikke salgbar fisk har en væsentlig større kg-pris, end fisk der har normal salgssørrelse.

Salgsklare fisk forsikres til salgsværdien.

I Danske policer er det muligt at aftale en "overpris", der kan kompensere for manglende driftstabsforsikring. Denne mulighed kan ikke i samme udstrækning etableres i de engelske policer, hvor prislisten bør ligge tæt på markedspriserne.

Det er normalt for begge at opererer med såvel stk. priser som kg. priser – dette muliggør netop at sikre små fisk en større værdi.

Da præmien betales ud fra den aftalte risiko, bliver den naturligvis større, når "prislisten" hæves.

Det er vigtigt, at policens max. erstatningsbeløb bliver realistisk noteret i policen.

Præmie

Afhængigt af risikovurderingen og type fiskeopdræt/fiskeart ligger præmien på mellem 3,5 % og 5 % af gennemsnitsværdien i anlægget.

Pant i policen

Det er normalt at pengeinstitutter eller foderleverandører har håndpant i policerne, når det ønskes.

Dette foregår via indsendelse af stemplet panthaverdeklaration. Panter sikrer, at enhver udbetaling på policen foregår til panthaver.

4.2 Forsikring: Bestandsrapportering

For at forsikringselskabet altid kan vide, hvilket risiko man er ude i, skal opdrætterne hver måned fremsende en bestandsdeklaration. Det skal understreges, at det er kommende måneds max. værdi, man ønsker at kende

Deklarationen (bilag 1) er udformet således, at den passer overens med policens prisliste (bilag 2) (evt. opdeling i størrelser og værdier).

Deklarationerne sendes til forsikringsmægleren, der løbende kontrollerer, at policens max. erstatningsløb ikke overskrides. Sker dette, eller kommer man tæt på, vil policen blive reguleret herefter.

Når forsikringsåret (12 mdr.) er forløbet, bliver en gennemsnitsværdi beregnet – dette naturligvis ud fra de indsendte deklarerationer. Policens forskudspræmie bliver efterfølgende reguleret.

Foruden deklarationssystemet har opdrætteren pligt til på et hvert tidspunkt at kunne oplyse den nøjagtige bestand. Dette har betydning i skadesituationer, dels for beregning af selvrisiko, dels for beregning af selve skaden – der skal gerne være sammenhæng mellem de faktisk døde fisk og den regnskabsførte mængde.

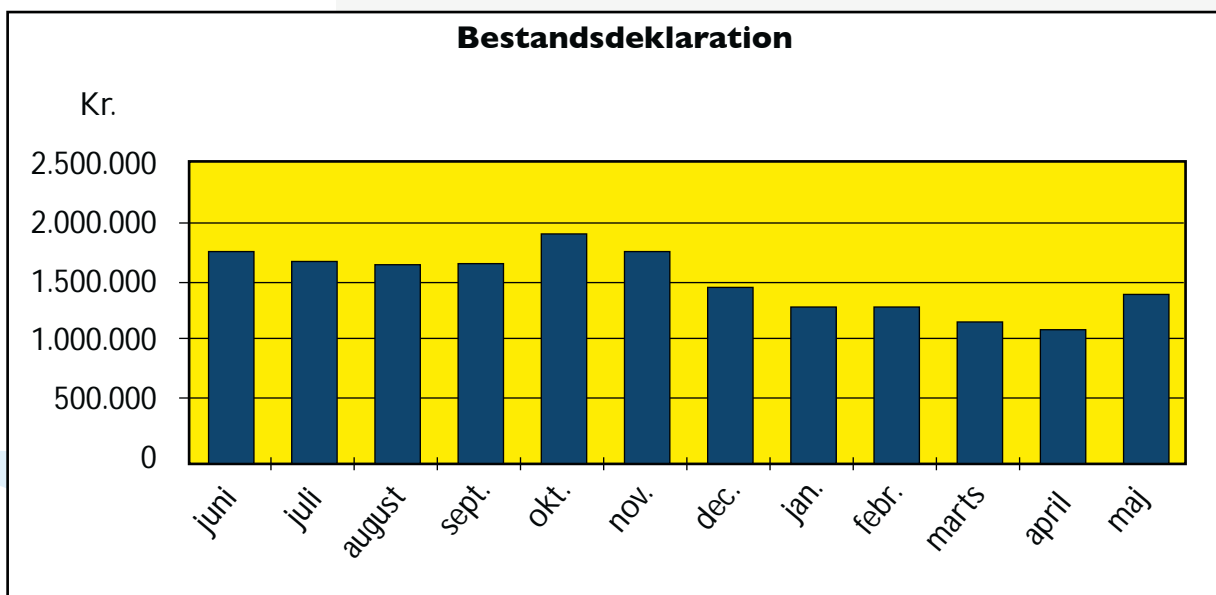
4.3 Forsikring: Bilag I: Deklarationskema

Deklarationskema

Budget:	
Præmieberegning:	3,50%
Årsopgørelse	
Anlæg:	
Policenummer:	

2002	juni	1.771.989
	juli	1.697.577
	august	1.662.891
	september	1.656.826
	oktober	1.930.111
	november	1.753.425
	december	1.466.775
	2003	januar
februar		1.260.033
marts		1.116.746
april		1.082.855
gnst./md.		1.497.144
Beregnet præmie		52.400
Forskudspræmie		55.000
Bonus:		-
Rest/tilbagebetaling	(2.600)	

Såfremt resultatet er opgivet i parentes, betyder det, at der er betalt for meget i præmie, der tilbagebetales. I modsat fald er der tale om en restpræmie.

4.4 Forsikring: Bilag 2: Prisliste

Prisliste for dambrug

Dambrugets navn og pol. nr.:

Deklaration for: _____ måned 2006/07

Størrelser	pris 1.000 stk.		antal stk.		Forsikringssum
Æg	40,00				
	pris pr. kg/kr	pris pr. kg/kr	antal kg	antal stk	
0,75 g til 2,99 g	30,00	0,25			
3 g til 9,99 g	30,00	0,25			
10 g til 99,99 g	20,00				0
100 g til 299,99 g	17,00				0
300 g og mere	19,00				0
I alt:			0	0	0

Som deklARATION gælder maksimum bestand for den kommende måned.
Deklarationen skal indsendes senest den 10. i deklARATIONSperioden/måned

Dambrug og øvrige landbaserede anlæg for fiskeopdræt (Forskrifter af 01.01.2000)

Definition

Disse sikkerhedsforskrifter gælder for opdrætsanlæg, der er lokaliseret på land eller er afhængig af pumper og/eller elektricitet for at opretholde livsbetingelserne for fiskene.

Forskrifterne kan løbende ændres, hvis der opstår behov for det.

Generelt

Sikkerhedsforskrifterne er en del af betingelserne for forsikringen, jfr. policens § 12.

Hvis disse forskrifter ikke passer med/eller ikke lader sig gennemføre på specifikke anlæg, skal forsikrings-tageren kontakte selskabet for at få aftalt ændringer i sikkerhedsforskrifterne. Hvis ikke andet er aftalt og noteret i policen, gælder nedenstående sikkerhedsforskrifter.

§ 1. Vandforsyning generelt:

- a. Tilførselsledninger skal være dimensioneret ud fra anlæggets produktion og vandbehov, og være beskyttet mod tilstopning med sugekurve, stemmeværk eller lignende. Hvis der kun findes en ledning, eller hvis evt. ekstra ledning ikke har kapacitet nok til at tilføre tilstrækkelig vandmængde til fiskene for at holde dem i live, skal udstyr til nødoxydering i hver dam/bassin være tilgængeligt, alternativt skal der være mulighed for recirkulering af rensset og iltet vand.
- b. Alle tilførselsledninger skal være nedgravede, så de til enhver tid er frostfrie. Tilførselsledningerne må ikke ligge ubeskyttede på jorden.
- c. Filtre o.lign. på hovedindtag skal inspiceres dagligt, og renses efter behov. Hvis de er neddykkede eller ikke tilgængelige for daglig inspektion, skal de inspiceres og evt. rengøres mindst en gang om året.

d. Såfremt hovedledning er lagt med hævertvirkning, eller med fare for, at det kan opstå, skal der være monteret udstyr på højeste punkt på ledningen til udluftning af over skudsgas.

e. Alle ventiler på hovedtilførselsledninger, der ligger uden for anlæggets fysiske bygningsmasse - evt. uden for et afgrænset og aflåst område - skal være låst, evt. skal ventilgreb være fjernet.

f. Såfremt vandtilførslen helt eller delvist er afhængig af pumper, gælder følgende:

1. Alle pumper skal gennemgå vedligeholdelse i henhold til producentens anbefalede vedligeholdelsesprogram. Vedligeholdelse skal dokumenteres.

2. Der skal til enhver tid være monteret pumper, der står "stand by", og som starter automatisk, såfremt de andre pumper standser. "Stand by"-pumperne skal have tilstrækkelig kapacitet til at kunne holde fiskene i live.

3. Ved anvendelse af tørøpstillede pumper skal alt vand beluftes.

g. Alt opvarmet vand skal beluftes.

§ 2. Nødsystemer:

Anlæg, hvor fiskenes livsbetingelser er afhængig af elektricitet, skal være udstyret med nødstrømsaggregat med tilhørende alarm for strømsvigt. For dette gælder følgende:

1. Aggregatet skal have tilstrækkelig kapacitet til at forsyne vitale områder med strøm.
2. Aggregatet skal som minimum gennemgå årlig vedligeholdelse.
3. Batterierne skal oplades automatisk, og syrevægt skal kontrolleres periodisk.
4. Aggregatet skal testes (strømfald simuleres) mindst een gang hver 14. dag.
5. Aggregatet skal være monteret i et tempereret rum, evt. være udstyret med motorvame.
6. Al vedligeholdelse, tests osv. skal logføres.
7. Ovenstående regler gælder også, hvor evt. traktor benyttes som drivkraft til generator eller lign.

§ 3. Alarmsystemer:

- a. Anlægget skal være udstyret med et alarmsystem, der overvåger fiskenes livsbetingelser, herudover, men ikke begrænset til, vandets iltindhold, saltindhold, temperatur, pH værdi. For dette alarmsystem gælder følgende:
  1. Test af systemet, incl. journalføring minimum een gang pr. uge.
  2. Periodisk kontrol, vedligeholdelse og kalibrering, incl. journalføring.
- b. Alarmen skal varsle via to uafhængige varslingsystemer (f.eks. via telefonlinie og en ekstra trådløs linie f.eks. personsøger eller mobil

telefon). En af disse er dog tilstrækkelig, hvis anlægget har 24 timers vagt eller ved brug af overvåget linie.

§ 4. Drift m.v.:

- a. Tætheden under startfodring må ikke overstige 15.000 stk./m³. Tætheden i yngel/sættefisk-bassiner må ikke overstige 50 kg/m³. Dette er gældende for ørred og lign.
- b. Temperatur samt iltindhold i damme/bassiner/afløb skal registreres løbende/dagligt.
- c. Der skal føres daglig journal af den, der har ansvaret for den daglige drift. Journalen skal som minimum indholde følgende:
  1. Pr. dam/bassin føres oversigt over type fisk, generation, antal, dødelighed, gennemsnitsvægt samt foderforbrug.
  2. Daglig temperaturregistrering samt daglig iltmængde og evt. andre målinger af vandkvaliteten.
  3. Alle andre processer, der har direkte indvirkning på fiskenes livsbetingelser.
- d. Anlægget skal være underlagt veterinærmyndighedernes krav. Alle veterinær-rapporter skal arkiveres og udleveres til Selskabet på forlangende.
- e. Optagning og destruktion af døde fisk skal foregå i henhold til de love og regler, myndighederne til enhver tid har fastsat.
- f. Såfremt anlægget er udstyret med iltning af driftsvandet, skal dette udstyr være konstrueret således, at fiskene holdes i live ved et evt. stop i iltforsyningen eller havari i iltanlægget.

§ 5. Recirkuleringsanlæg:

Disse sikkerhedsforskrifter gælder også for recirkuleringsanlæg. P.g.a. variation i udformning og virkemåde for disse anlæg vil der evt. blive udarbejdet separate sikkerhedsforskrifter for hvert anlæg.

Særlige forskrifter

Ved lavtliggende anlæg, hvor der er fare for oversvømmelse, skal der på bassiner/damme være monteret overnet, eller foretaget andre foranstaltninger, så fiskene ikke kan svømme væk.

Ved anlæg, hvor fisk opdrættes under indflydelse af kunstigt lys, skal der være monteret en anordning som sikrer, at lyset ikke kan slukkes eller tændes utilsigtet.

Manglende overholdelse af ovenstående sikkerhedsforskrifter kan resultere i nedsettelse eller bortfald af erstatning, jfr. policens § 12.

4.5 Forsikring: Bilag 4: Danske forskrifter

Formular 1/1 2000

For forsikringen gælder bestemmelserne i "Lov om forsikringsaftaler" med følgende afvigelser og fremhævelser:

§ 1. Forsikringen dækker

De arter af levende fisk, der er nævnt i policen, og som:

- a) Pludselig og uforudset dør i forsikringsperioden
- b) Fisk som er forsvundet, såfremt sikrede kan gøre det overvejende sandsynligt, at det skyldes en pludselig og uforudset skade på anlægget, eller at uvedkommende har gjort det muligt for fisk at forsvinde
- c) Fisk der er stjålet, såfremt sikrede gør dette overvejende sandsynligt

§ 2. Begrænsninger i selskabets erstatningspligt

Selskabet dækker ikke tab eller forøgelse af tab, som direkte eller indirekte er forårsaget af eller i sammenhæng med:

- a) Atomkernereaktion, ioniseret stråling, kernebrændstof eller radioaktivt affald
- b) Radioaktiv, giftig, eksplosiv eller anden farlig egenskab ved kerneladete sprænglegemer
- c) Krig eller krigslignende handlinger, hvad enten krig er erklæret eller ej
- d) Oprør eller lignende alvorlige forstyrrelser af den offentlige orden
- e) Jordskælv eller vulkanske udbrud
- f) Pålæg, vedtagelser eller forbud truffet af offentlig myndighed
- g) Fiskenes tilstand ved forsikringsperiodens begyndelse
- h) Formuetab, tidstab, konjunkturtab, markedstab, driftstab og lignende tab eller ansvar, som sikrede måtte pådrage sig overfor tredjemand
- i) Skader som sikrede eller nogen han svarer for forsætlig har fremkaldt. Har sikrede eller nogen han svarer for fremkaldt skade ved grov uagtsomhed, kan Selskabets ansvar nedsættes eller bortfalde
- j) Medicinsk behandling f.eks. med antibiotika eller kemiske midler med mindre selskabet har givet sit samtykke
- k) Normal dødelighed
- l) Uregistreret svind
- m) Fisk som uforklarligt er forsvundet
- n) Uegnet maskestørrelse i net
- o) Manglende vedligehold
- p) Kannibalisme

§ 3. Forsikringsperioden

- a) Forsikringsaftalen gælder fra kl. 00.00 den dag forsikringen træder i kraft i h.t. policens forside og dækker fisk, som på dette tidspunkt befinder sig i anlægget.
- b) For fisk, som kommer til, eller bliver fjernet fra anlægget gælder:
  - den enkelte fisk er forsikret fra det øjeblik, den bliver udsat i anlægget
  - forsikringen for den enkelte fisk ophører, når den bliver fjernet fra anlægget, dog erstattes også fisk, som dør inden 1 måned efter forsikringens ophør, såfremt årsagen er erstatningsberettiget i henhold til forsikringsbetingelserne samt opstået og konstateret i forsikringstiden

§ 4. Hvem er omfattet af forsikringen

Forsikringen dækker den der på policens forside er angivet som forsikringstager.

Forsikringen dækker ikke andre, der måtte have økonomisk interesse i fiskene, uden at dette er særskilt aftalt, og noteret i policen.

Skifter anlægget ejer, ophører denne forsikring.

Sælger må forvise sig om, at køber har tegnet egne forsikringer.

§ 5. Hvor dækker forsikringen

Forsikringen dækker kun det/de anlæg og på det/de steder, der er angivet ved forsikringens tegning - (forsikringsstedet), og som er nævnt på policens forside.

§ 6. Selvrisiko

Ved dødelighed som følge af sygdom, forurening, miljø, afskåren grøde, tang, alger, plankton, maneter og farer som berører anlægget som helhed, beregnes **selvrisikoen af værdien af bestanden i hele anlægget.**

Ved tab/dødelighed som følge af andre farer, som kun berører dele af anlægget, **beregnes selvriskoen af værdien af hele bestanden i hvert enkelt bassin/net** på skadedagen hver for sig og ved hvert enkelt skade-tilfælde.
For dambrug (excl. ålebrug) gælder dog, at selvriskoen beregnes af værdien af bestanden i hele anlægget, uanset skadeårsag, antal årsudsæt og arter. Ved hele anlægget menes alle kummehuse, damme, kanaler og lign., der befinder sig på samme adresse.

Hvert årsudsæt og hver art beregnes hver for sig. Hvis fiskene dør hen over en tidsperiode, erstatter Selskabet kun fisk, der dør inden for en sammenhængende periode på 60 dage. Hvis dødeligheden fortsætter udover perioden, regnes dette som en ny skade med beregning af en ny selvrisiko. Den første periode regnes fra det tidspunkt, der bliver konstateret unormal dødelighed. Hvis dødeligheden strækker sig over en periode, vil selvriskoen blive beregnet af gennemsnitsværdien af årsudsættet i perioden. Årsudsæt er her defineret som fisk, der er udsat i perioden 01. januar til 31. december samme år.

Minimum selvrisiko ved enhver skade: 30.000 kr.

§ 7. Forsikringstagers oplysningspligt

I forbindelse med indgåelse af forsikringsaftalen og ved senere fornyelser skal forsikringstageren give Selskabet fuldstændige oplysninger om forhold, som forsikringstageren måtte anse som væsentlige for selskabets vurdering af risikoen. Forsikringstageren skal også give fuldstændige svar på selskabets spørgsmål.

Er oplysningskema udfyldt før tegning af forsikringen, skal dette vedlægges policen og anses som en del af denne. Bliver forsikringstageren klar over, at han har givet urigtige eller ufuldstændige oplysninger om risikoen eller indtræder der ændringer i de forhold, som er opgivet i oplysningskemaet, skal forsikringstageren omgående meddele dette til Selskabet.

Selskabet er helt eller delvis uden erstatningspligt, hvis der indtræder ændringer i de forhold, som er oplyst i oplysningskemaet, hvis sikrede havde eller burde have haft kendskab til ændringerne uden at have meddelt dette til Selskabet og skade skyldes de ændrede forhold.

Ved erstatningsopgørelse skal sikrede give Selskabet de oplysninger og dokumenter, som er tilgængelige for sikrede, og som Selskabet skal bruge for at beregne skadens størrelse og udbetale erstatning.

Afgiver sikrede bevidst urigtige eller ufuldstændige oplysninger ved erstatningsopgørelsen, mister sikrede ethvert erstatningskrav efter samtlige forsikringsaftaler med Selskabet i anledning af samme hændelse.

§ 8. Bestandsoversigt

Forsikringstager er pålagt til enhver tid at have fuld oversigt over den forsikrede bestand, både i antal og vægt. Bestandsoversigten skal på anmodning forevises Selskabet.

§ 9. Månedsideklaration

Månedsideklarationen skal angive den maksimale værdi af rogn/fisk, som sikrede forventer vil være i anlægget den kommende måned. Dette gælder uanset, hvornår i måneden værdien er højest. Værdien skal beregnes på grundlag af opgivet antal fisk og størrelse (vægt/længde/volumen).

For anlæg på havet skal fiskebestanden angives for hvert enkelt net.

Månedsideklarationen tjener to formål:

1. Fastsættelse af højest forventede forsikringssum pr. måned (grundlag for præmieberegning)
2. Angivelse af vægt og antal (til brug ved opgørelse efter skader)

Deklarationerne skal sendes ind på forhånd og senest inden den 10. i hver måned. Aftalte værdier pr. enhed er opgivet i policen - (takseret forsikringsværdi).

§ 10. Forsikringssum

Forsikringssummen er lig den beregnede værdi på grundlag af indsendte månedsideklarationer. Summen kan aldrig blive højere end "Maksimal forsikringssum", der er angivet i policen.

§ 11. Præmieberegning

Præmien beregnes af den gennemsnitlige forsikringssum for fisk i anlægget baseret på de indsendte måneds-deklarationer - indtil ("Maksimal forsikringssum") i forsikringsperioden. Forskudspræmie betales af det anslåede gennemsnit for forsikringsperioden. Hvis den endelige præmie er lavere end den indbetalte forskudspræmie, tilbagebetales differencen af Selskabet. Hvis den endelige præmie er højere end den indbetalte forskudspræmie, betaler forsikringstager differencen.

Ved manglende indsendelse af månedsdeklaration benyttes sidst indsendte som beregningsgrundlag, med et tillæg svarende til en af Selskabet skønnet tilvækst.

Ved erstatningsudbetaling i forsikringsperioden er 75 % af forskudspræmien for hele forsikringsperioden minimumspræmie.

Ved opsigelse eller hvis forsikringen bortfalder i forsikringstiden, tilbagebetales præmie for den tilbageværende del af forsikringstiden, medmindre andet fremgår af disse betingelser

§ 12. Sikkerhedsforskrifter

Særlige sikkerhedsforskrifter er angivet i policen og/eller vedlægges som bilag.

Fører brud på sikkerhedsforskrifter til skade eller tab, kan erstatningen nedsættes eller bortfalde.

Selskabet har ret til at besigtige anlægget både over og under vandet samt til at tage prøver af vand, fisk, foder ect.

§ 13. Skadeanmeldelse og redningspligt

Er der overhængende fare for at en skade vil indtræffe, eller er en skade indtruffet, skal sikrede straks:

- a) Underrette selskabet
- b) Holde selskabet orienteret om den videre udvikling. Sikrede skal også varsle Selskabet om søforklaringer eller besigtigelser, hvor det kan være af betydning for Selskabet at være repræsenteret
- c) Gøre hvad man kan for at forhindre og begrænse et erstatningsmæssigt tab. Angiver Selskabet bestemte forskrifter, skal man følge dem, medmindre man fastslår, at de er udfærdiget på grundlag af urigtige eller mangelfulde oplysninger om den faktiske situation
- d) Varsle politiet, hvis fisk er stjålet, eller der har været forøvet hærværk på anlægget
- e) Eventuelt tilkalde veterinær
- f) Tage vare på døde fisk for kontrol; fiskene skal sorteres efter de i policen nævnte prisklasser

§ 14. Opsigelse af forsikringsaftalen

Sikredes ret til opsigelse:

Ønsker forsikringstageren at opsigte forsikringen:

- ved udløb af forsikringsperioden, skal Selskabet varsles senest en måned før udløb
- i forsikringstiden kan forsikringstageren kun opsigte forsikringen, hvis forsikringsbehovet bortfalder eller der foreligger andre særlige grunde, som Selskabet accepterer

Selskabets ret til opsigelse:

I forsikringsperioden kan Selskabet opsigte en løbende forsikring:

- med øjeblikkelig virkning såfremt der svigtigt er givet urigtige eller ufuldstændige oplysninger omkring noget væsentligt punkt om risikoen
- med en uges varsel hvis der foreligger svig i forbindelse med en skadeopgørelse
- med 14 dages varsel efter en skades betaling eller afvisning, eller hvis der er givet urigtige eller ufuldstændige oplysninger omkring noget væsentligt punkt om risikoen

Med 2 måneders varsel hvis:

- der opstår brud på sikkerhedsforskrifter eller andre ansvarsbegrænsende forudsætninger

- forsikringstagerens virksomhed ændres på en måde, som indebærer, at selskabet ikke ville have tegnet forsikringen, hvis de nye forhold havde foreligget på tegnings tidspunktet
- sikrede eller nogen han svarer for forsætlig eller groft uagtsomt har forårsaget en skade
- forsikringstageren inden for rimelig tid undlader at efterkomme pålæg, der er givet af Selskabet i forbindelse med besigtigelse af anlægget

§ 15 Fornyelse af forsikringen

Forsikringer, der er tegnet for et år eller mere, fornyes med et år af gangen fra udløb af forsikringstiden, hvis forsikringsforholdet ikke er opsagt. Forsikringer træder i kraft og ophører kl. 00.00.

Selskabet forbeholder sig ret til at gennemføre en fuldstændig inspektion af anlægget inden 3 måneder efter at forsikringsaftalen er indgået.

Evt. mangler der bliver afdækket som følge af denne inspektion skal udbedres inden de tidsfrister, der bliver givet i rapport/pålæg efter inspektionen. Følgerne af at undlade at udføre nævnte påkrav er nævnt i betingelsesens § 14.

§ 16 Beregning af erstatning

Tab af rogn/fisk erstattes med indtil det beløb, der er opgivet i sidst indsendte månedsdeklaration.

Ved beregning af erstatning, benyttes fiskenes gennemsnitvægt/størrelse pr. dam/kar/bur.

Erstatningen bliver beregnet efter fiskenes art og de værdier, der er fastsat i policen - (takseret forsikrings-værdi). M.h.t. antal og vægt lægges tallene fra sidst indsendte månedsdeklaration til grund. Har fiskene lavere vægt eller er der færre fisk end deklareret, lægges den faktiske vægt og det faktiske antal til grund for beregning af forsikringsværdien.

- er forsikringssummen lig med eller højere end forsikringsværdien erstattes tabet
- er forsikringssummen lavere, erstattes en så stor del af tabet, som svarer til forholdet mellem forsikringssummen og forsikringsværdien

Selskabet kan under alle omstændigheder vælge mellem at foretage en kontantopgørelse eller at erstatte rogn/fisk med rogn/fisk af samme kvalitet og størrelse.

§ 17 Erstatning af rednings-omkostninger

Selskabet erstatter sikredes ekstraordinære, rimelige og fornuftige omkostninger, som måtte blive pådraget for at afværge tab, som ellers ville være erstatnings-berettiget. Forsikringstageren skal straks iværksætte redningsforanstaltninger og uden ophold koordinere disse med Selskabet.

Selskabets erstatningspligt for redningsomkostninger er i alle tilfælde begrænset til 25 % af forsikringssummen for de fisk, som var i risiko, da skaden skete eller truede med at ske.

Udgifter til medicinsk behandling erstattes ikke under nogen omstændigheder.

§ 18 Udbetaling af erstatning

Erstatningen udbetales, så snart selskabet har haft rimelig tid til at klarlægge ansvarsforholdet og beregne erstatningen. Selskabet forpligter sig til ikke at foretage opgørelse, før eventuelle offentlige undersøgelser er afsluttet.

§ 19 Forsikret objekt, som kommer tilveje igen

Kommer forsikrede fisk tilveje efter at erstatning er udbetalt, har sikrede pligt til at overtage disse og betale erstatningen tilbage, medmindre åbenbar forringelse har fundet sted.

5.0 Regnskab: Erhvervets regnskabsstatistik og nøgletal

Erhvervet stiller datagrundlag til rådighed for vurdering af økonomien i erhvervet som helhed, hvilket samtidigt giver mulighed for at sammenligne, hvordan de enkelte producenter klarer sig i forhold til branchen.

Fødevarøkonomisk Institut har i samarbejde med Dansk Akvakultur udarbejdet den første regnskabsstatistik for akvakulturerhvervet. Regnskabsstatistikken er baseret på indberettede regnskabstal for regnskabsåret 2004. Regnskabsstatistikken giver økonomisk indblik i, hvorledes erhvervet har klarer sig i 2004. Statistikken segmenterer endvidere producenterne efter art og størrelse. Statistikken kan downloades fra Fødevarøkonomisk Instituts hjemmeside, www.kvl.foi.dk eller Dansk Akvakulturs hjemmeside, www.danskakvakultur.dk.

Regnskabsstatistikken for 2005 er under udarbejdelse af Fødevarøkonomisk Institut.

En væsentlig forudsætning for at regnskabsstatistikken kan udarbejdes og anvendes af långivere, er, at regnskaberne aflægges efter ensartede principper.

For at sikre dette er der udarbejdet en harmoniseret standardkontoplan, der følger regnskabsstatistikken systematik. Den harmoniserede kontoplan kan downloades fra Fødevarøkonomisk Instituts hjemmeside.

De nøgletal der anvendes i branchen er f.eks.:

Nøgletal	Beregning	Betydning
Produktionsrelaterede nøgletal		
Foderkoefficient	Foderforbrug / produktion	Forbrug af foder pr. produceret kg fisk
Løn	Lønomkostninger / produktion	Lønkroner pr. kg produceret fisk
EI	Elforbrug / produktion	Elforbrug pr. kg produceret fisk
Finansielle nøgletal		
Overskudsgrad	$\frac{\text{Årets resultat før skat} \times 100}{\text{Omsætningen}}$	Driftsresultat i forhold til omsætningen.
Likviditetsgrad	$\frac{\text{Omsætningsaktiver} \times 100}{\text{Kortfristet gæld}}$	Evne til at indfri kortfristet gæld med omsætningsaktiver.
Soliditetsgrad	$\frac{\text{Egenkapital ultimo} \times 100}{\text{Samlede aktiver}}$	Egenkapitalens andel af virksomhedens aktiver.
Finansieringsgrad	$\frac{\text{Langfristet gæld} \times 100}{\text{Matrielle anlægsaktiver}}$	Angiver den procentdel af anlægsaktiverne, som er finansieret med langfristet gæld.
Afkastningsgrad	$\frac{\text{Resultat før finansielle poster} \times 100}{\text{Samlede aktiver}}$	Evnen til at forrente de samlede aktiver.

Til underbygning af en låneansøgning er der en række oplysninger, som primærproducenten kan stille til långivers rådighed:

- Forretningsplan
- Realiserede resultater, dokumenteret i form af f.eks. årsrapporter (aflagt efter regnskabsstatistikens systematik)
- Budgetter - herunder beskrivelse af forventninger, produktion og investeringer

Hvad er en forretningsplan?

En forretningsplan skal beskrive virksomhedens idégrundlag, dens mål, både interne og eksterne, hvordan virksomheden fungerer, hvad den planlægger at gøre, og hvordan den vil nå sine mål. Forretningsplanen fortæller mere om virksomheden og noget mindre om produktet. Alle væsentlige aspekter må overvejes og formuleres, og der må findes svar på alle tænkelige spørgsmål. Forretningsplanen udgør derfor et meget effektivt redskab, når det gælder om at præcisere forretningsanliggende og mål.

Når forretningsplanen bruges eksternt viser den målgruppen (långivere), at ideerne er sunde, at forretningsgrundlaget er tilstede, og at prognoserne bygger på bevislige forudsætninger og målbare faktorer.

Uafhængigt af virksomhedens størrelse og art bygger forretningsplanen på de samme principper. Den største forskel er mængden og typen af information. Forretningsplanen

- Beskriver virksomheden
- Beskriver virksomhedens mål,
- Beskriver virksomhedens omgivelser, miljø og marked
- Ændres i takt med virksomhedens udvikling

Forretningsplanens formål

Formålet med en forretningsplan kan opdeles i fire elementer:

1. Forretningsplanens udarbejdelse bibringer virksomhedsejeren en værdifuld indsigt. De mange tanker og undersøgelser, der ligger bag idégrundlaget, synliggøres og struktureres - hvilket skaber klarhed og mulighed for at kommunikere dette til andre.
2. Forretningsplanen er virksomhedens søkort med en beskrivelse af farvand, rute og mål.
3. Forretningsplanen kan bruges ved præsentationer for investorer og långivere.
4. Forretningsplanen er en vigtig reference for alle ansvarlige medarbejdere.

Forretningsplanens indhold

Anvendes forretningsplanen eksternt bør indhold tilpasses formål og målgruppe. Forskellige målgrupper interesserer sig for forskellige ting i forretningsplanen. Når man udformer forretningsplanen, må man tænke igennem, hvad långivere anser for væsentligt for kreditvurderingen. Derudover er det vigtigt at huske følgende punkter:

- En god forretningsplan skal være kort og konkret, gerne med detaljer og supplerende oplysninger i bilag
- Teksten i forretningsplanen skal være sammenfattende
- Teksten skal forsynes med tydelige henvisninger til bilag med detaljerede informationer
- Forretningsplanen skal være letforståelig
- Redigeringen skal være ordentlig og overskuelig
- Alle påstande bør være understøttet af fakta

Hovedafsnittene i forretningsplanen

kan f.eks. være:

1. Sammendrag
2. Indledning
3. Beskrivelse af virksomheden
4. Virksomhedens produkter
5. Beskrivelse af markedet
6. Virksomhedens strategi
7. Organisation
8. Økonomi (historik og forventninger)
9. Lovgivning (særlovgivning og tilladelser)

Se eksempel på en mere specificeret indholdsfortegnelse i bilag 1.

Det er vigtigt, at forretningsplanen er kortfattet og konkret og så vidt muligt beskriver egne vurderinger og forventninger. Planen skal fremstå som en helhed, der præcist beskriver og underbygger, hvordan målene nås, så investor eller långiver umiddelbart kan tage stilling.

5.2 Regnskab: Budget, følsomhedsanalyse og rapportering

Budget

Et budget (eksempel i bilag 2) er en prognose, som beskriver de økonomiske konsekvenser af de beslutninger, en virksomhedsledelse træffer. Et budget består af et input og et output.

Inputtet baseres på forventningerne til bl.a.:

- Det forventede salg
- Det forventede køb af foder, yngel og æg
- Forventede produktionsomkostninger (energi, løn mv.)
- Driftsomkostninger i øvrigt
- Nødvendige investeringer
- Afskrivninger
- Finansieringsomkostninger (vilkår for renter og tilbagebetaling af lån)

Outputtet præsenteres i form af et budget med følgende indhold:

- Ledelsens kommentarer, herunder særlig fokus på
  - Væsentlige nøgletal
  - Følsomhedsanalyser
- Budgetforudsætninger og anvendt regnskabspraksis
- Resultatbudget
- Balancebudget
- Likviditetsbudget
- Noter til budgettet

I budgettet er det vigtigt, at de forventninger, der er til fremtiden, kan underbygges med f.eks. benchmarks op mod erhvervets tal. Jo bedre underbygget budgettet er, jo større er chancen for succes.

De "rigtige" nøgletal

Et vigtigt output er de nøgletal, som producenten fokuserer på. Ved opbygning af budgettet vælges de budgettal, som vurderes har særlig betydning for virksomhedens succes. Disse nøgletal vil så have særlig fokus i ledelsens kommentarer til budgettet.

Nøgletallene kunne f.eks. være:

- Salgspris pr. kg
- Bruttoavance
- Overskud
- Løn og gager i procent af salg og/eller pr. kg
- Omkostninger i procent af salg og/eller pr. kg
- Overskud i procent af salg
- Likviditetsgrad
- Foderkoefficient
- Tilvækst
- Dødelighed
- Energi- og ressourceforbrug pr. produktionsenhed og/eller pr. kg
- Affaldsmængder pr. produktionsenhed og/eller pr. kg

Dette er eksempler, og valget af de rette nøgletal vil helt afhænge af virksomheden og situationen.

Har virksomheden valgt de rigtige nøgletal, kan de med fordel benyttes dels ved budgetteringen, dels i den efterfølgende rapportering og styring.

De "rigtige" nøgletal er kendetegnet ved, at de hurtigt siger noget om virksomhedens succes i forhold til forretningsplanen, og dermed giver den travle virksomhedsejer mulighed for at gribe ind, uden at det kræver timers læsning. Nøgletal omfatter også de produktionsmæssige forhold, man styrer efter til daglig. Der kan udfærdiges nøgletal for energi- og ressourceforbrug, for affaldsmængder, for produktionsstop og lignende produktionsmæssige aspekter, så man hurtigt vil kunne blive opmærksom på uregelmæssigheder og efterfølgende vil kunne korrigere.

Følsomhedsanalysen

Følsomhedsanalysen er et særligt afsnit i budgettet, som viser de valgte nøgletal ved en række afvigelse i forudsætningerne, f.eks. et fald i salget, senere udvikling af ynglen, ændringer

i vejrlig, en højere rente, højere indkøbspriser, lavere salgspriser, ændret foderkoefficient osv.

En væsentlig faktor i pengeinstitutternes vurdering af usikkerheden i budgetterne er, hvilke alternative eller sekundære pengestrømme, der opstår - eller kan opstå - i tilfælde af afvigelser eller ændrede forudsætninger.

Følsomhedsanalysen skal på en overskuelig måde fortælle noget om den risiko, der er knyttet til virksomheden, og om virksomhedens styrke og handlemuligheder for at imødegå udsving.

Perioderegnskaber og -rapportering

Virksomhedens ledelse har brug for hjælpemidler til den daglige styring og udvikling i virksomheden. Sammen med de forskellige budgetter virksomheden udarbejder, udgør den løbende rapportering væsentlige elementer i ledelsesinformation.

Til den løbende rapportering hører f.eks.:

- Resultatopgørelse inkl. budgetsammenligning (perioden og år til dato)
- Balance inkl. budgetsammenligning
- Pengestrømsopgørelse inkl. budgetsammenligning
- Opgørelse af biomasse (skal bl.a. anvendes til månedlig rapportering til forsikringselskab)
- Nøgletal for produktionen.

En løbende rapportering om økonomi og driftsmæssige forhold kan også være med til at give pengeinstitutter og andre långivere en større tryghed ved samarbejdet

Årsrapporten bør udarbejdes efter samme systematik som regnskabsstatistikken, så sammenligneligheden og benchmarking lettes. Udarbejdelse af en kommenteret sammenstilling af egne tal med erhvervets tal vil kunne underbygge en låneansøgning.

5.3 Regnskab: Forretningsgange og interne kontroller

Kreditgiverne har en interesse i, at virksomheden har effektive forretningsgange og velfungerende interne kontroller. Det er med til at opbygge indtrykket af en velfungerende virksomhed, som forstår at reagere på de trusler, der opstår.

Sædvanligvis fokuseres der fra regnskabslæsers side umiddelbart mest på de forretningsgange og interne kontroller der sikrer, at periode- og årsrapporten er aflagt, således det giver et rettidigt og retvisende billede af virksomhedens økonomi.

Da akvakulturerhvervenes biomasse kan være ekstrem følsom overfor ændringer i produktionsanlægget eller produktionsmiljøet, er det også vigtigt, at de driftsmæssige forretningsgange og interne kontroller fungerer. Især har det interesse, at der er styr på de følsomme dele af produktionsprocessen. Dette indebærer, at væsentlige dele af produktionsprocessen skal beskrives, samt at det dokumenteres at der føres kontrol med, at vedligeholdelses- og driftsprocesser gennemføres som planlagt.

5.4 Regnskab: Bilag I Eksempel på indhold af forretningsplan:

1. Sammendrag

2. Indledning

I dette afsnit kan virksomhedens baggrund, målsætninger, idégrundlag og succeskriterier beskrives.

3. Beskrivelse af virksomheden

I dette afsnit vil følgende oplysninger være nødvendige:

- Oplysning om ejer(-e), virksomhedsform og evt. også bestyrelse
- Adresse og kontaktoplysninger
- Oversigt med historiske nøgletal (hvis bestående virksomhed).
- Oplysning om hvem der er rådgivere og samarbejdspartnere

Endvidere kan der gives øvrige oplysninger som f.eks. en nærmere beskrivelse af beliggenhed, lokaler, produktionsudstyr m.v., eventuelt suppleret med:

- Hovedtegnning over bygningsanlægget (eksisterende og evt. påtænkte udvidelser)
- Fortegnelse over maskinparken (eksisterende og evt. påtænkte udvidelser)
- Vurderingsattest og tingbogsattest

4. Virksomhedens produkter

I dette afsnit bør producenten beskrive produkter (evt vedlagt salgsmateriale), leverandører/indkøbsaftaler. Endvidere bør afsnittet beskrive produktionsformen, herunder beskrive den nuværende og fremtidige teknologi.

5. Beskrivelse af markedet

I dette afsnit bør producenten beskrive kundegrupper og -behov, markedets udvikling og vækst, konkurrenterne og distributionskanalerne. Endvidere bør man forholde sig til konkurrencesituationen nu og i fremtiden.

6. Virksomhedens strategi

Her bør producenten beskrive sine langsigtede planer for fremtiden, herunder især produktionsmetoder og forventninger til markedet. Endvidere bør producenten beskrive de nødvendige anlægsinvesteringer, som den langsigtede plan fordrer, samt en tidsplan der viser, hvornår aktiviteterne kan forventes.

7. Organisation

Her bør producenten beskrive sin organisation, dvs. de medarbejdere der er ansat i virksomheden. Der bør være fokus på at beskrive medarbejdernes faglige kvalifikationer i forhold til det arbejde, der skal udføres. Endvidere bør virksomheden identificere, hvem der er vigtige nøglepersoner.

8. Økonomi

Afsnittet om økonomi vil oftest være i form af bilag, hvoraf de væsentligste kan nævnes:

- Seneste 3 års regnskaber og seneste perioderegnskab
- Oplysninger om ejerens økonomiske forhold
- Budget for de kommende år

9. Forsikringsmæssige forhold

I dette afsnit bør producenten beskrive den gældende forsikringsdækning.

10. Lovgivning

Afsnittet om lovgivning vil oftest være en kombination af beskrivelser og en række bilag. Det er vigtigt, at man i forretningsplanen kan læse, hvordan producenten er påvirket af miljølovgivningen, arbejdsmiljølovgivningen og produktlovgivning. Som bilag kan så vedlægges oplysninger omkring miljøforhold, miljøgodkendelser, kendelse om retten til at opstemme vandløb, retten til vandindvinding, godkendelse efter reglerne om modeldambrug etc.

XX Akvakulturproducent A/S

CVR-nr. xx xx xx xx

Budget for 2007 - 2011

Eksempel på opbygning og kommenteret indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse

	Side
Ledelsens budgetberetning	x
Erklæring afgivet af uafhængig revisor om gennemgang af budget	x
Budgetforudsætninger	x
Anvendt regnskabspraksis	x
Resultatbudget	x
Balancebudget	x
Pengestrømsbudget	x
Noter til budgettet	x

Kommentarer til de enkelte afsnit

Ledelsens budgetberetning

Her vil ledelsen beskrive formålet med budgettet, hvilket grundlag budgettet er udarbejdet på samt erklære, at de forudsætninger, budgettet bygger på, er de bedst kendte. Endvidere vil det være naturligt, at ledelsen helt overordnet beskriver budgettets konklusioner.

Erklæring afgivet af uafhængig revisor om gennemgang af budget

Såfremt virksomheden ønsker det, kan revisor foretage en gennemgang af budgettet. Det er frivilligt, om man ønsker revisors gennemgang. Revisors gennemgang kan være med til at validere de interne sammenhænge i budgettet. Gennemgangen kan dog være krævet af en kreditgiver i forbindelse med større økonomiske dispositioner.

Budgetforudsætninger

I dette afsnit skal man forklare og beskrive de væsentlige forudsætninger som budgettet hviler på. Ofte beskrives forudsætningerne regnskabspost for regnskabspost. For at underbygge budgettets troværdighed bør man i videst muligt omfang henviser til eksterne eller interne bekræftende faktorer.

Det er også i budgetforudsætningerne, at følsomhedsanalysen bør indarbejdes.

Anvendt regnskabspraksis

De anvendte regnskabspraksis skal beskrives. Er der tale om en bestående virksomhed, bør regnskabspraksis beskrives med udgangspunkt i anvendt regnskabspraksis i årsrapporten. I dette tilfælde bør man tydeligt anføre, at dette er tilfældet. Såfremt der er afvigelser hertil, skal dette beskrives.

Resultatbudget, balancebudget og budgetterede pengestrømme

På de efterfølgende sider kan man se et eksempel på et budget for en 5-årig periode. Budgettet bør suppleres med en række noter og specifikationer af posterne i resultatopgørelsen og balancen.

Resultatbudget (TDKK)

	Note	Realiseret 2006	Budget 2007	Budget 2008	Budget 2009	Budget 2010	Budget 2011
Produktion, ton	x						
Nettoomsætning	x						
Ændring i beholdning af fisk							
Produktionsværdi							
Internt salg yngel	x						
Bruttoudbytte							
Omk. yngelfoder og hjælpesoffer	x						
Internt køb yngel	x						
Andre eksterne omkostninger	x						
Bruttofortjeneste							
Personaleomkostninger	x						
Afskrivninger	x						
Andre driftsomkostninger	x						
Resultat før finansielle poster							
Finansielle indtægter	x						
Finansielle udgifter	x						
Ordinært resultat før skat							
Selskabsskat							
Årets resultat							

Balancebudget (TDKK)

Aktiver

	Note	Realiseret 2006	Budget 2007	Budget 2008	Budget 2009	Budget 2010	Budget 2011
xx bygninger / anlæg	x						
xx bygninger / anlæg	x						
xx bygninger / anlæg	x						
Tekniske anlæg	x						
Driftsmidler	x						
Anlægsaktiver							
Biomasse	x						
Foderbeholdning							
Varebeholdninger							
Tilgodehavender fra salg							
Andre tilgodehavender							
Udskudt skatteaktiv							
Tilgodehavender							
Omsætningsaktiver							
Aktiver							

Balancebudget (TDKK)

Passiver

	Note	Realiseret 2006	Budget 2007	Budget 2008	Budget 2009	Budget 2010	Budget 2011
Aktiekapital							
Overført resultat, primo							
Årets resultat							
Egenkapital	x						
Hensættelse udskudt skat	x						
Lån anlæg, xx % xx år	x						
Lån driftsmidler, xx % xx år	x						
Lån, xx % xx år	x						
Langfristet gæld							
Driftskredit							
Byggecredit							
Leverandører af varer og tjenesteydelser m.v.							
Skyldig selskabsskat							
Anden gæld							
Merværdiafgift	x						
Kortfristet gæld							
Passiver							
Øvrige forpligtelser og pantstætninger	x						

Pengestrømsbudget (TDKK)

	Realiseret 2006	Budget 2007	Budget 2008	Budget 2009	Budget 2010	Budget 2011
Periodens resultat						
Afskrivninger						
Skat af årets resultat						
Betalt skat						
Ændring i:						
Biomasse						
Tilgodehavender						
Kortfristet gæld						
Penge strømme fra driftsaktivitet						
Bygninger / anlæg						
Køb driftsmidler og tekniske anlæg						
Investeringsstilskud						
Pengestrømme fra investeringsaktivitet						
Afdrag lån						
Låneoptagelse						
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet						
Årets forskydning i likvider						
Kassekredit primo						
Kassekredit ultimo						

6.0 Låneansøgning

Ved ansøgning om lån i et pengeinstitut eller i et realkreditinstitut er der en række forhold, man skal være opmærksom på.

Det er derfor låneansøgers ansvar at sikre, at långiver føler sig velorienteret om erhvervet generelt og især om det projekt, der søges lånefinansieret.

At præsentere sin virksomhed og det projekt, hvortil der søges om finansiering, ordentligt og forståeligt er således en væsentlig del af låneprocessen.

De danske kreditinstitutter har ikke tradition for at have egentlige låneansøgningsskemaer, så låneansøger må selv fremstille præsentationen af sit projekt.

Til andre finansieringskilder, findes ansøgningsskemaer, som f.eks.:

- Direktoratet for Fødevarer Erhverv (www.dffe.dk)
- Fiskerbanken (www.fiskeribanken.dk)

Disse kan dog ikke direkte anvendes ved ansøgning til et kreditinstitut, men de kan give inspiration til hvilke områder, der skal berøres og dokumenteres i en låneansøgning.

Til underbygning af en låneansøgning er der en række oplysninger, som låneansøger bør afgive i en systematisk og overskuelig form.

Indhold af låneansøgningen

Låneansøgningen bør indeholde følgende overskrifter:

- Beskrivelse af ansøger og virksomhed
- Beskrivelse af den planlagte investering og forslag til finansiering og afvikling heraf
- Beskrivelse af sikkerheder, som kan tilbydes
- Oversigt over den økonomiske udvikling (nøgletal fra regnskaber og budgetter)

Som bilag til låneansøgningen bør yderligere vedlægges:

- Forretningsplan
- Sidste 3 årsregnskaber og seneste perioderegnskab
- Budgetter for de kommende år

Dansk Akvakultur

Vejlsøvej 51 · DK-8600 Silkeborg
Tlf.: +45 89 21 22 60 · Fax: +45 89 21 2 261
danskakvakultur@danskakvakultur.dk · www.danskakvakultur.dk